

ÇİN'DE DEMOGRAFİK DEĞİŞİM SÜRECİNİN SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNE ETKİLERİ*

***

THE EFFECTS OF DEMOGRAPHIC CHANGE PROCESS ON SOCIAL SECURITY SYSTEM IN CHINA

Dr. Aynur YUMURTACI

İstanbul Üniversitesi

İktisat Fakültesi

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

aynur.yumurtaci@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0277-5750

Öz

Ekonomik ve sosyal değişimleri etkileyen ve bu değişimlerden etkilenen demografik hareketler, 21. yy'ın en önemli konularından birisidir. Demografik hareketlerin demografik değişimi işaret ettiği küresel dünyada, demografik değişime bağlı olarak dönüşüme ihtiyaç duyulan pek çok konu bulunmaktadır. Bunlardan biri de sosyal güvenlik sistemleridir. Bu bağlamda asıl sorun, demografik değişimi kısa sürede tamamlayacak olan ve sosyal güvenlik sistemlerini henüz tam anlamı ile oturtamamış ülkelerin demografik değişim sürecinde sosyal güvenlik sistemlerinde yaşayacakları sorunları nasıl çözümlenecekleridir. Bu durumu yaşayan ülkelerin başında Çin gelmektedir. Bu çalışmada, Çin'deki hızlı demografik değişime bağlı olarak sosyal güvenlik sisteminde yaşanan dönüşümleri ve reform arayışlarını değerlendirmek amaçlanmaktadır. Ayrıca, çalışma demografik değişim sürecini henüz tamamlamamış ancak nüfusu hızla yaşanan diğer ülkeler için de demografik değişim odaklı sosyal güvenlik uygulamalarının bir an önce hayata geçirilmesinin bir gereklilik olduğunu, Çin örneği bağlamında ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Demografik Değişim, Sosyal Güvenlik, Sosyal Sigorta

Abstract

Demographic movements, which effect and affected by economic and social changes, are one of the most important issues of the 21st century. In a global world, there are many issues which need transformation due to demographic change where demographic movements point out demographic changes. One of them is social security systems. In this context, the real problem for the countries, which will complete the demographic change in a short time and have not yet fully established their social security systems, is how to solve the problems in the social security systems in the process of demographic change. China is the leading country that lives this situation. In this study, it is aimed to evaluate the pursuit of reform and transformations in the social security system due to rapid demographic change in China. Also, this study carries importance in the context of China example that is a necessity for implementing social security policies focused on demographic change as soon as possible for other rapidly aging countries, which have not been completed the demographic change process yet.

Keywords: China, Demographic Change, Social Security, Social Insurance

* Bu çalışma Dr. Aynur Yumurtacı'nın İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı'nda 2017 yılında tamamladığı Doktora Tez çalışmasının bir bölümünden üretilmiştir.

1. GİRİŐ

İnsanların belirli bir mekanda ve bir arada yaşamaya başladıkları dönemlerden bu yana, nüfus ve nüfus bilim olarak ifade edilen demografi konuları güncelliğini korumuő olup, bu alanlarda yapılan araştırmaların sayısı hızla artmaktadır. Azalan lm ve doğum oranları ile demografik yapının demografik değişimi işaret etmesi, bu değişimin sonuçlarını bölgesel düzeyde tartişılan bir konu olmaktan uzaklařtırmıő, küresel düzeye taşımıştır. Bu durumda, demografik değişim ve bu değişime bağlı olarak gelişen nüfusun yaşlanması, yalnızca gelişmiş ülkelerin veya Avrupa lkelerinin sorunu olmaktan da uzaklaşmıştır. Birleřmiő Milletler (BM) Nüfus projeksiyonlarına göre, 21.yy.'ın ortalarına doğru dünyadaki 65 yaş ve üzeri nüfusun % 75'inin Asya lkelerinde yaşayacak olmasına yönelik beklenti, demografik değişimin tek muhatabını gelişmiş Avrupa lkeleri olmadığını gözler önüne sermektedir (United Nations, 2019a:1).

Dünyada yaşayan 65 yaş ve üzeri nüfusun (yaklaşık 677 milyon kişi) yaklaşık 156 milyonunun Çin'de bulunması ve Çin'deki yaşlı nüfusun önümüzdeki 15 yıl içerisinde Őimdiki yaşlı nüfusun yaklaşık iki katına çıkacak olmasına yönelik eğilim, demografik değişim karşısında gelecek perspektiflerinin Şimdiden belirlenmesi bakımından Çin'i özel bir konuma taşımıştır (United Nations, 2019a:1). Gelişmiş ülkelerde onlarca yılda tamamlanan demografik değişim sürecinin Çin'de özellikle son yirmi yılda hızlanması, Çin'i demografik değişim sürecinde daha fazla dikkat çeken bir ülke haline getirmiő ve Çin'in bu çalışma kapsamında seçilmiő olmasının temel sebebidir. Çin'in gelişmiş bir ülke haline gelmeden nüfusunun yaşlanması ve bu süreçte yerleřmiő, kapsamlı bir sosyal güvenlik sisteminin bulunmaması önemli bir sorun olarak nitelendirilmektedir. Keza Mart 2019'da düzenlenen Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı'nda da yolsuzlukla mücadele ve hukukun üstünlüğü konularından sonra Çin'de en güncel sorun sosyal güvenlik olarak belirlenmiştir (Rothschild, 2019:1).

Bununla birlikte ulusal literatür incelendiğinde, nüfusun yaşlanmasına bağlı sosyal güvenlik sistemleri üzerinde oluşan baskıların, çoğunlukla gelişmiş ülke örnekleri bağlamında ele alındığı görülmektedir. Oysa ki yaşlanan nüfus ve sosyal güvenlik sistemlerinin buna tepkisi yukarıda da ifade edildiği gibi yalnızca gelişmiş ülkelerin ya da demografik değişim sürecini tamamlamıő ülkelerin sorunu değildir. Dünyanın en büyük ekonomileri arasında üstünlüğünü korumaya çalışan ve dünyanın en fazla nüfusa sahip ülkesi olan Çin'de sosyal güvenlik sistemlerini nasıl bir durumun beklediğini anlamaya çalışmak önem taşımaktadır. Dünya nüfusunun neredeyse beşte birinin Çin'e ait olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Çin'de yaşanan bir sorunun veya tartişılan bir konunun diğer ülkeler üzerinde de etki oluşturacağını hatırd tutmak gerekmektedir.

Çin İstatistik Yıllıkları ve BM Nüfus Raporları'ndan hareketle, Çin henüz yaşlılar ülkesi haline gelmeden, sosyal güvenlik sisteminde demografik değişim ekseninde herhangi bir düzenleme yapılıp yapılmadığı ve eğer bir takım düzenlemeler yapıldı ise bunların neleri kapsadığı sorularına bu çalışma ile cevap aranmaktadır. Bu bağlamda Çin'de 1990'ların ortasından itibaren hızlanan demografik değişim karşısında, sosyal güvenlik sisteminin de aynı hızla ve nüfusu odak alarak dönüşüme tabi tutulmasının gerekliliğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Çalışma, sosyal güvenlik sistemleri hızlı bir yapılanma veya gelişme aşamasında olan, demografik değişim sürecini henüz tamamlamamış, ancak nüfusu hızla yaşlanan ülkelerde demografik değişim eksenli sosyal güvenlik reformlarını bir an önce hayata geçirmelerinin bir gereklilik olduğuna Çin rneği bağlamında vurgu yapılması bakımından önem taşımaktadır.

Bu bakış açısı ile öncelikle Çin'de yaşanan demografik değişim süreci ve bu süreçte nüfusun yapısında görülen dönüőümler, veriler ekseninde ortaya konmaktadır. Çin'de demografik değişim odaklı sosyal güvenlik reformlarının değerlendirilebilmesi için öncelikle Çin sosyal güvenlik sisteminin gelişimi, sistemin içeriği, sosyal güvenlik sistemini etkileyen demografik değişkenlerdeki dönüşüm ana hatları ile ele alınmaktadır. Bu açıklamaları takiben demografik değişimin sosyal güvenlik sistemi üzerindeki etkileri sosyal sigorta (emeklilik, tıbbi-sağlık ve bakım) boyutu ile değerlendirilmektedir.

2. DEMOGRAFİ, DEMOGRAFİK DEĞİŞİM VE SOSYAL GÜVENLİK İLİŐKİSİ

Kavramsal boyutu ile nüfus bilimi olarak tanımlanan “demografi”, insan nüfusunun büyüklüğü, gelişimi ve yapısı ile ilgilenen bir bilim dalıdır. Yani demografi ilk insanların bir arada ve belirli bir alanda yaşamaya başladıkları süreçten, günümüz toplumlarına kadar uzanan bir olgudur (Scheidel, 2006:2). Bu bağlamda demografi, nüfusa ilişkin fiziksel ve matematiksel bilgiler ve nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Weeks, 2008:2).

Demografik değişim ise, ekonomik ve sosyal dönüşümlerin ve refah artışının meydana getirdiği etkilerle sağlık koşullarının gelişimi neticesinde, yüksek doğum ve ölüm oranlarının tersine döndüğü, ortalama yaşam beklentisinin giderek arttığı bir süreci temsil etmektedir (Bloom vd., 2003:25; Harper, 2015:21). Bu sürecin ilk aşamasında doğum ve ölüm oranları % 30 civarında, nüfus artış hızı ise % 10’un biraz altındadır. Aile başına ortalama beş çocuk düşmektedir. İkinci aşamada ise, ölüm oranları giderek azalmakta, doğum oranları da yavaş yavaş düşmekte, nüfus artış hızı % 30’lara yükselirken, aile başına ortalama 3 çocuk düşmektedir. Üçüncü aşamada da doğum oranları hızla düşerken nüfus artış hızı % 20’den düşük, aile başına düşen çocuk sayısı da 2 civarındadır (Yüceşahin, 2011:12; Saraç, 1997:34). Bu bağlamda 20. yy.’dan bu yana dünya nüfusu giderek yaşlanmaya başlamıştır.

Toplumun bütün kesimleri için sosyal adalet, barış, bütünleşme ve denge amaçlarına hizmet eden ve bu amaçları gerçekleştirmek için çözüm önerileri üretmeye çalışan sosyal politika da toplum odaklı yapısı ile demografi ve özellikle demografik değişim süreci ile doğrudan ilişkilidir. Demografik araştırmalar ve nüfus ile ilgili verilerden yola çıkarak geçmişte hangi politikalara öncelik verildiği gözlenirken, demografik değişimler, gelecekte hangi politikalara ağırlık verilmesi gerekeceğini belirlemekte, böylece nüfus odaklı sosyal politika içeriklerinin oluşturulmasında etkili olmaktadır (Legislative Assembly of New Brunswick, 2015:1).

Sosyal ve ekonomik yaşamın demografik yapı ile olan münasebetini açıklayan alanların başında da sosyal güvenlik sistemleri gelmektedir. Şöyle ki sosyal güvenliğin, yaş, cinsiyet, eğitim, gelir durumu ayırt etmeksizin toplumun tamamını kapsaması; nüfus ve sosyal güvenlik ilişkisinde mihenk taşı oluşturmaktadır. Bu bağlamda nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı ve küresel demografik değişim ile nüfusun giderek yaşlanması, nüfus-sosyal güvenlik ilişkisine yeni ve farklı bir pencereden bakılmasını gerektirmektedir (Alper vd., 2012:23).

Bir diğer ifade ile sosyal güvenliğe ilişkin düzenlemelerin doğrudan veya dolaylı olarak nüfusun farklı kesimlerini etkileyecek olması, bu alanda yapılacak her türlü değişiklikte demografik verilere başvurmayı gerektirmektedir. Örneğin; yaşlı nüfusun arttığı toplumlarda emeklilik yaşının ve aylık bağlanma oranlarının değişimi demografik verilerdeki değişimleri inceleyerek karar alınmasını gerektirmektedir. Demografik değişimin sosyal güvenlik sistemine yansımalarının tüm sosyal riskler bakımından aynı etkiyi yaratmadığı da gözlenmektedir. Sosyal güvenlik sistemi içerisinde nüfusun yaşlanmasından etkilenen en önemli iki sosyal risk yaşlılık ve sağlıktır. Sosyal güvenlik harcamaları bakımından bir sınıflandırma yapıldığında; yaşlılık riski toplam % 60’lık bir harcama içerirken, sağlık harcamaları % 30’luk bir gider kalemi oluşturmaktadır. Böylece gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşlı nüfusun hızla artması sosyal güvenlik sistemi üzerinde önemli bir yük oluşturmaktadır (Güzel ve Okur, 2004:61-62). Ancak bu düzenlemeler yalnızca emeklileri değil, toplumun tüm kesimlerini etkilemektedir. Sosyal güvenlik sisteminden sağlanacak olan ayni ve nakdi faydaların nüfusun değişik kesimlerine zamanında ulaştırılması, koruyucu önlemlerin sağlanması da aktif-pasif nüfus dengesinden etkileneceğinden demografi ve sosyal güvenlik arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Bu durumda demografik verilerin dikkate alınması sosyal güvenlik sistemlerinin hizmet türünü ve maliyetini orta ve uzun vadede belirlemek bakımından önem taşımaktadır (Güzel ve Okur, 2004:60-61).

3. ÇİN’DE DEMOGRAFİK DEĞİŞİM SÜRECİ

Doğu Asya ülkesi olan Çin’de, BM 2019 Dünya Nüfus Raporu’na göre toplam nüfus 1 milyar 427 milyon 648 kişi olup, dünya nüfusunun yaklaşık beşte biri Çin’de yaşamaktadır. Çin’de yaş gruplarına göre nüfusun dağılımı incelendiğinde; 1950 yılından günümüze toplam nüfus içerisinde 15-64 yaş arası çalışma çağındaki nüfusun en fazla orana sahip nüfus grubu olduğu gözlenmektedir. 1950 yılında toplam

nüfusun % 61,5'i 15-64 yaş arası nüfustan oluşurken, nüfusun % 4,4' 65 yaş ve üzeri, % 34' ise 0-14 yaş arası ocuk nüfusundan oluşmuştur. 1970 yılı ve sonrasında toplam nüfus içerisinde ocuk nüfusun hızla azalmasına karşın, 15-64 yaş arası çalışma çağındaki nüfus ve 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfus artmaya başlamıştır. 1970-2010 yılları arasında özellikle 15-64 yaş grubu hızla artmış, 2010 yılında toplam nüfus içerisinde 15-64 yaş nüfus % 73,3'e yükselmiştir (Tablo 1) (United Nations, 2019a:1).

Tablo 1: Çin'de Nüfustaki Değişim ve Cinsiyete Göre Yaş Gruplarının Değişimi (1950-2050)

	Kadın (%)			Erkek (%)			TOPLAM (%)		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
1950	33,4	61,3	5,3	34,7	61,7	3,6	34,0	61,5	4,4
1955	37,4	57,8	4,8	37,8	58,9	3,3	37,6	58,3	4,1
1960	39,8	55,8	4,4	39,8	57,2	3,0	39,8	56,5	3,7
1965	41,1	54,8	4,1	41,3	55,9	2,8	41,2	55,4	3,4
1970	40,4	55,1	4,4	40,4	56,5	3,1	40,4	55,8	3,7
1975	39,8	55,4	4,8	39,8	56,7	3,4	39,8	56,1	4,1
1980	35,9	58,7	5,3	35,9	60,0	4,0	35,9	59,4	4,7
1985	30,6	63,5	5,9	30,9	64,4	4,7	30,7	64,0	5,3
1990	28,4	65,4	6,2	28,8	66,1	5,1	28,6	65,8	5,6
1995	26,7	66,7	6,6	27,4	67,0	5,6	27,0	66,8	6,1
2000	24,2	68,4	7,4	25,3	68,4	6,3	24,8	68,4	6,8
2005	19,6	72,4	8,0	21,0	72,0	7,0	20,4	72,2	7,5
2010	17,9	73,5	8,7	19,4	73,1	7,5	18,7	73,3	8,1
2015	17,2	72,6	10,2	18,8	72,6	8,6	18,1	72,6	9,3
2020	16,9	70,0	13,1	18,4	70,6	10,9	17,7	70,3	12,0
2025	16,3	68,3	15,4	17,5	69,7	12,8	16,9	69,0	14,0
2030	15,3	66,3	18,4	16,2	68,4	15,4	15,8	67,4	16,9
2035	14,4	63,0	22,6	15,1	66,0	18,9	14,8	64,6	20,7
2040	14,0	60,2	25,8	14,5	63,7	21,7	14,3	62,0	23,7
2045	13,9	59,0	27,1	14,4	62,8	22,8	14,2	60,9	24,9
2050	13,9	57,8	28,3	14,4	61,7	23,9	14,1	59,8	26,1

Kaynak: United Nations, 2019a

2010 yılı sonrasında, tıpkı önceki dönemlerde olduğu gibi azalışını sürdürmeye devam eden 0-14 yaş ocuk nüfusu karşısında, çalışma çağındaki nüfusta da hızlı bir azalma yaşanmaya başlamıştır. 2010 yılını takiben, 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfusta önceki dönemlerde görülmemiş bir artış yaşanmıştır. 2010 yılında 65 yaş ve üzeri nüfus önce % 8,1'e, 2015 yılında ise % 9,3'e yükselmiştir. 2018 yılı itibarı ile Çin'de 65 yaş ve üzeri nüfus yaklaşık % 11,2'ye yükselmiş olup, 15-64 yaş arası nüfus % 71,2'ye, 0-14 yaş arası nüfus ise % 17,6'ya düşmüştür (World Bank, 2019a). Bu bağlamda 1950-2010 yılları arasındaki 60 yıllık süreçte 2 kat artışı yakalayamayan 65 yaş ve üzeri nüfusun 2005-2025 yılları arasındaki 20 yıllık süreçte (demografik eğilimlere göre) yaklaşık 2 katlık bir artış kaydetmesi beklenmektedir (Tablo 1) (United Nations, 2019a:1).

Demografik değişimde etkili olan kaba ölüm ve doğum oranları ve doğal nüfus artış hızı değerlendirildiğinde; Çin'de 1950-1955 yılları arasında doğal nüfus artış hızının ortalama ‰ 19,1 olduğu görülürken, 2010-2015 yılları arasında doğal nüfus artış hızı ‰ 5,4 olarak kaydedilmiştir. Mevcut eğilimlerle Çin'de 2025-2030 döneminde doğal nüfus artış hızının ‰ 0,4 seviyesine düşmesi,

takip eden dönemde doğal nüfus artış hızının negatif eğilim göstermesi beklenmektedir (Tablo 2) (United Nations, 2019b:1; United Nations, 2019c:1; United Nations, 2019d:1).

Tablo 2: Çin’de Demografik Değişkenlerde ve Doğumda Beklenen Yaşam Süresindeki Değişim (1950-2050)

Yıllar	Kaba Doğum Oranı (%)	Kaba Ölüm Oranı (%)	Doğal Nüfus Artış Hızı (%)	Doğurganlık Hızı	Doğumda Yaşam Beklentisi (Yıl)		
					Kadın	Erkek	Toplam
1950-1955	42,2	23,1	19,1	6,11	45,29	42,54	43,83
1955-1960	36,5	21,7	14,8	5,48	46,10	43,04	44,47
1960-1965	39,7	21,0	18,7	6,15	45,92	43,32	44,55
1965-1970	39,9	13,0	26,9	6,30	57,48	53,55	55,47
1970-1975	32,2	9,3	22,9	4,85	63,18	60,20	61,68
1975-1980	22,6	7,2	15,4	3,01	66,90	64,14	65,51
1980-1985	21,4	6,6	14,8	2,52	69,30	66,26	67,75
1985-1990	25,2	6,7	18,5	2,75	70,52	67,41	68,92
1990-1995	19,0	6,6	12,4	2,00	71,49	67,48	69,37
1995-2000	13,3	6,5	6,8	1,48	72,77	68,63	70,58
2000-2005	12,1	6,2	5,9	1,50	74,09	70,59	72,26
2005-2010	12,2	6,5	5,7	1,53	75,67	71,89	73,68
2010-2015	12,4	7,0	5,4	1,55	77,45	73,07	75,14
2015-2020	11,4	7,4	4,0	1,59	78,97	74,47	76,62
2020-2025	9,8	7,9	1,9	1,63	79,73	75,36	77,47
2025-2030	9,0	8,6	0,4	1,66	80,47	76,26	78,31
2030-2035	8,8	9,6	-0,8	1,68	81,17	77,17	79,13
2035-2040	8,9	10,6	-1,7	1,70	81,85	78,08	79,94
2040-2045	8,9	11,6	-2,7	1,72	82,51	79,01	80,73
2045-2050	8,8	12,5	-3,7	1,74	83,14	79,94	81,52

Kaynak: United Nations, 2019b; United Nations, 2019c; United Nations, 2019d

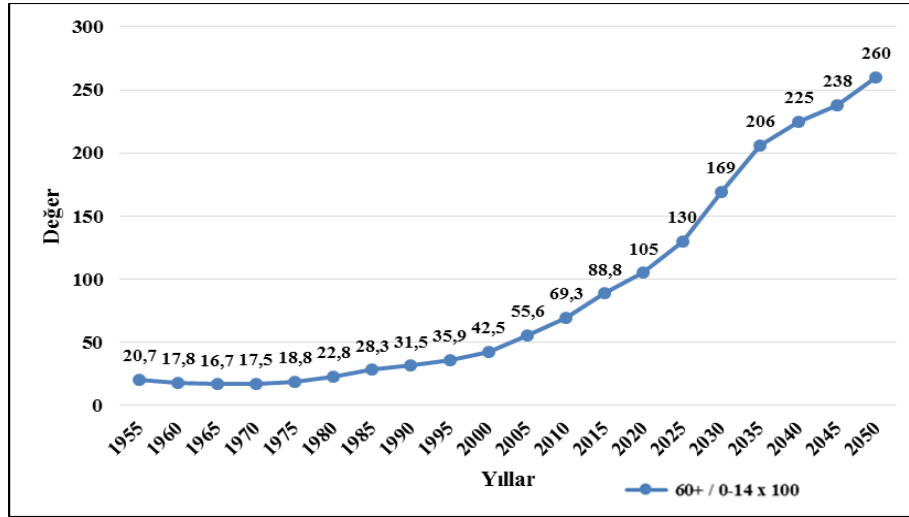
Çin’de doğumda beklenen yaşam süreleri değerlendirildiğinde; 1950-1955 yılları arasında doğumda beklenen yaşam süresinin ortalama 43,83 yıl olduğu, bu sürenin 1965-1970 yılları arasında hızla arttığı ve yaklaşık 55,47 yıla yükseldiği görülmektedir. Çin’de doğumda yaşam beklentisindeki artışın devamlı surette olması neticesinde 2010-2015 yılları arasında bu süre 75,14 yıla çıkmış olup, 2018 yılı itibarı ile doğumda beklenen yaşam süresi ortalama 76,40 yıl olarak kaydedilmiştir. BM Nüfus Raporu’na göre 2015-2020 yılları arasında bu sürenin ortalama 76,62 yıl olması beklenmektedir (National Bureau of Statistics of China, 2019a:1, World Bank, 2019b:1; United Nations, 2019d:1). Böylece 1950-2050 yılları arasında Çin’de doğumda beklenen yaşam sürelerinin yaklaşık olarak iki katına çıkacağı tahmin edilmektedir (Tablo 2). Bu bağlamda Çin’i daha da yaşlı bir nüfus beklemektedir.

4. ÇİN'DE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNİ ETKİLEYEN DEMOGRAFİK UNSURLARIN DEĞİŞİMİ

4.1. Yaşlanma Endeksinin Değişimi

Demografik değişim ile yaşlı nüfusun hızla artışına ve çocuk nüfusunun hızlı azalışına bağlı olarak Çin'de yaşlanma endeksinin¹ de hızlı bir değişim gösterdiği gözlenmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşlanma endeksinin 20,7 olduğu Çin'de, çok genç bir nüfus yapısı ile karşılaşılmaktadır. Yaşlanma endeksinin 1955-1980 yılları arasında birbirine yakın seviyelerde seyrettiği Çin'de, 1980-2000 yılları arasında endeks artış göstermiştir (Grafik 1). Bu süreçte yaşlanma endeksinin artış eğilimine sahip olmasının sebebi, çocuk nüfusun önceki birkaç on yıllık periyoda göre düşüş göstermesi, buna karşın özellikle çalışma çağındaki nüfusta ve yaşlı nüfusta görülen artış olarak açıklanmaktadır (United Nations, 2019e:1).

Grafik 1: Çin'de Yaşlanma Endeksindeki Değişim (1955-2050)

Kaynak: United Nations, 2019e verilerinden faydalanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çin'de 2000 yılında 42,5 olan yaşlanma endeksi, 2005 yılında 55,6'ya yükselmiş, yaşlı nüfustaki artış ile 2015 yılında endeks değeri 88,8 olarak hesaplanmıştır. Bu değerin 2025 yılında 130'a, 2030 yılında 169'a yükselmesi beklenmektedir. Bu durumda 2025-2030 yılları arasındaki beş yıllık sürede endekste görölmesi beklenen artış yaklaşık % 32 olacaktır (Grafik 1). Bu bağlamda dünyada en fazla nüfusa ve dolayısı ile en fazla yaşlı nüfusa (156 milyon) sahip olan Çin'in, önümüzdeki on yıllık süreçte giderek artan yaşlı nüfusunu dikkate alması gerekmektedir (United Nations, 2019e:1).

¹ Yaşlanma Endeksi; toplam nüfus içerisinde yaşlı nüfusun artışı, buna karşın çocuk nüfusun azalışı ile uzun sürede yaşlı bağımlılığının giderek artması ve çocuk bağımlılık oranının düşmesini ifade etmektedir. Demografik değişime paralel olarak uzun dönemde çalışma çağındaki nüfusun azalışa geçmesi yüksek bir yaşlanma endeksinin oluşumuna sebep olacaktır. BM tarafından geliştirilmiş olan "Yaşlanma Endeksi" 60 Yaş ve Üzeri Nüfus / 0-14 Yaş Nüfus x 100 şeklinde hesaplanmaktadır (United Nations, 2016a:1-2). Yaşlanma endeksindeki sayısal değer ne kadar yüksek olursa yaşlı nüfus bağımlılığı o derecede yüksek olacak ve sosyal güvenlik sistemi üzerinde yaşlı nüfus artışına bağlı olarak emeklilik, sağlık ve bakım ihtiyacı o derecede artacaktır. Yaşlanma endeksi günümüzde gelişmiş ülkelerde 100'ün üzerindedir. Endeksin 25 civarında seyretmesi her bir yaşlıya dördün üzerinde çocuk düşmesi, endeksin 200'ün üzerinde seyretmesi her iki yaşlıya bir çocuk karşılık gelmesi, endeksin 300'ün üzerinde olması her üç yaşlıya bir çocuk düşmesi anlamını taşımaktadır (United Nations, 2016b:16).

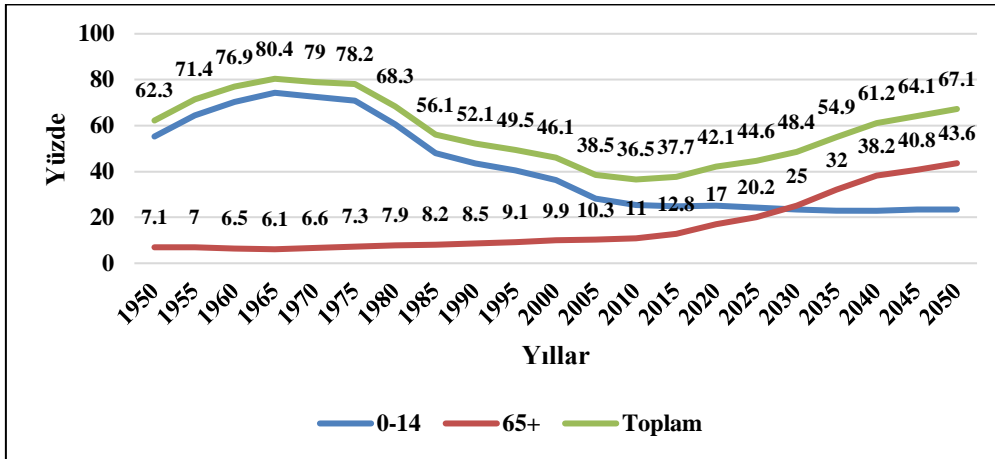
4.2. Yaşlı Bağımlılığının Değişimi

Çin’de 1980’lerin başına kadar hızla artan çocuk bağımlılık oranları, toplam bağımlılık oranlarında belirleyici faktör oluştururken, 2010 yılı sonrasında yaşlı bağımlılık oranlarındaki artış toplam bağımlılık oranlarının belirlenmesinde önemli bir etken olmuştur. 1955 yılında toplam bağımlılık oranının % 71,4, çocuk bağımlılık oranının % 64,4, yaşlı bağımlılık oranının % 7 olduğu görülürken, 1965 yılında toplam bağımlılık oranları % 80,4’e ulaşmıştır. Bu artışta da çocuk bağımlılık oranları önemli rol oynamıştır (Grafik 2) (United Nations, 2018a:1; United Nations, 2018b:1; United Nations, 2019a:1).

1975-1985 yılları arasında hızlı bir düşüş gösteren çocuk bağımlılık oranları, 1985-2000 yılları arasında bir miktar yavaşlayarak düşüşünü sürdürse bile 2000-2010 yılları arasında çocuk bağımlılığında tekrar hızlı bir azalış yaşanmıştır (United Nations, 2018a:1; United Nations, 2018b:1).

Çin’de 2010 yılında toplam bağımlılık oranı % 36,5’e düşmüş olup, bu düşüşe paralel olarak çocuk bağımlılığı da aynı hızla düşüş göstermiş ve % 25,5 seviyesine gerilemiştir. Aynı dönemde yaşlı bağımlılık oranı artarak % 11’e yükselmiştir. Yaşlı bağımlılık oranı, 2010 yılı sonrasında, 1955-2010 yılları arasındaki artışından daha hızlı bir yükseliş grafiği sergilemiş, 2015 yılında % 12,8’e ulaşmıştır. Demografik eğilimlerin bir sonucu olarak Çin’de, 2025-2030 yılları arası sürecin bir dönüm noktası olması beklenmektedir (Grafik 2). Bu beş yıllık süreçte yaşlı ve çocuk bağımlılık oranlarının eşitleneceği düşünülmektedir (United Nations, 2018a:1; United Nations, 2018b:1).

Grafik 2: Çin’de Yaşlı Bağımlılık Oranlarının Değişimi (%) (1955-2050)

Kaynak: United Nations, 2018a; United Nations, 2018b; United Nations, 2019a verilerinden faydalanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

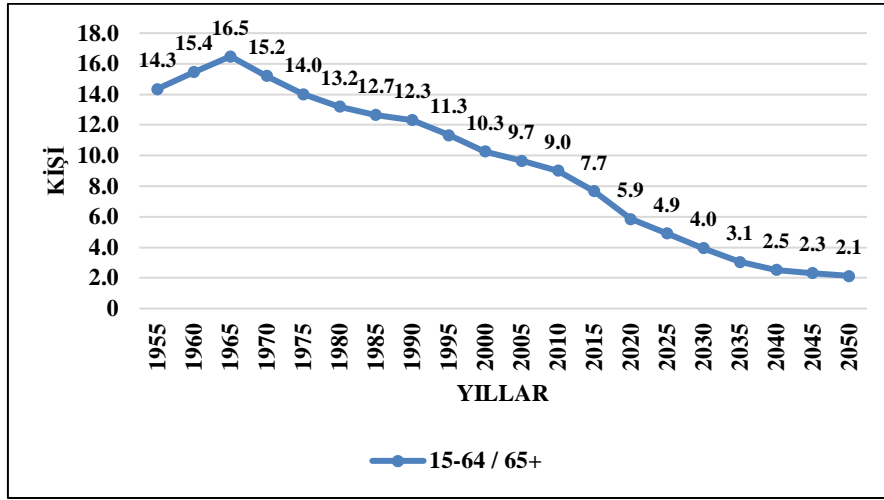
2030 yılında toplam bağımlılık oranının neredeyse % 48,4 seviyesine yaklaşması beklenmekle beraber, bu oranın % 25’ini yaşlı bağımlılık oranının oluşturacağı ileri sürülmektedir (United Nations, 2018a:1; United Nations, 2018b:1). Uzun vadede bir değerlendirme yapıldığında, 1955-2005 yılları arasında çocuk bağımlılığında yaklaşık 2,3 katlık bir azalış gözlenmişken, aynı süreçte yaşlı bağımlılık oranının yaklaşık 1,5 katlık bir artış yakaladığı da görülmektedir (Grafik 2). Demografik yapıdaki bu eğilimlerle, 2030-2050 yılları arasında yaşlı bağımlılık oranının 1,7 katlık bir artış göstermesi beklenirken, çocuk bağımlılık oranında önemli bir artış ya da azalış yaşanması beklenmemektedir.

4.3. Potansiyel Destekteki Değişim

Çin’de 1955-1965 yılları arasında çocuk nüfusundaki artışın yaşlı nüfus artışından fazla olması ve bu süreçte çalışma çağındaki nüfusun diğer nüfus grupları içerisinde en fazla paya sahip oluşu, potansiyel destek oranlarının yüksek olmasına sebep olmuştur. 1955-2050 yılları arasında potansiyel destek

oranlarındaki değişim incelendiğinde, 1965 yılı 16,5 seviyesi (kişi) ile potansiyel destek oranının en yüksek olduğu yıl olarak kaydedilmiştir. 1965 yılı sonrasında çocuk nüfus oranındaki düşüşe karşın çalışma çağındaki nüfusun artışı ve 65 yaş ve üzeri nüfusun yükselmeye başlaması potansiyel destek oranlarını düşürmeye başlamıştır. Bu durumda 1965 yılı sonrası potansiyel destek oranlarının azalışında bir başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir. 1970 yılında 15,2 olan potansiyel destek oranı takip eden yıllarda devamlı surette azalış göstermiştir. Çin’de 1965-2005 yılları arasındaki 40 yıllık süreçte potansiyel destek oranlarında görülen 1,7 katlık azalış karşısında, 2005-2045 yılları arasındaki 40 yıllık süreçte potansiyel destek oranlarının 4,2 katlık azalış göstermesi beklenmektedir (Grafik 3) (United Nations, 2019f:1).

Grafik 3: Çin’de Potansiyel Destek Oranlarının Değişimi (1955-2050)

Kaynak: United Nations, 2019f

Bu durumda, 2005 yılı sonrası yaklaşık 15 yıllık dönem, sosyal güvenlik sisteminde demografik değişime bağlı aktüeryal dengesizliklerin erken dönem habercisi olarak nitelendirilmektedir. Çin’de 2015 yılında 7,7 olan potansiyel destek oranlarının, 2020 yılında öncelikle 5,9’a, 2030 yılında 4’e, 2040 yılında 2,5’e ve 2050’de 2,1’e düşmesi beklenmektedir (United Nations, 2019f).

Sosyal güvenlik sisteminde, aktüeryal dengelerin sağlanabilmesi için en az 4 çalışana 1 emeklinin düşmesi gerektiği düşünüldüğünde, Çin’de 2030 yılı ve sonrasında potansiyel destek bağlamında sosyal güvenlikte sorunlu bir dönemi işaret ettiği görülmektedir.

5. ÇİN’DE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNİN GELİŞİMİ

Kırsal nüfusun uzun yıllar yüksek oluşu, tarım ve sanayileşme faaliyetlerinin bir arada yürütülmesi ve kırsal hayatta en önemli sosyal koruma aktörünün komünler² olması, Çin’de ilk sosyal güvenlik uygulamalarının geleneksel yöntemlerle dayanışma esasına göre şekillenmesine sebep olmuştur. Çin piyasaya açılana kadar kırsal alanlardaki komünler üyelerinin gıda ihtiyacından sağlığa, çocukların eğitiminden annelere sağlanacak kreş yardımlarına, tarımsal üretim yapılabilmesi için gerekli alt yapı üretiminden çalışamayacak durumda olan yaşlılara ödenecek aylıklara kadar önemli hizmetler sunmuştur. Piyasa reformunu takip eden yıllarda, komünlerin etkinliğini yitirmesi ile kırsal alanlarda yaşayan halk için sosyal güvenlikte giderek güvencesizleşen bir döneme girilmiştir (Oktay, 2017:108).

Kentsel alanlardaki sosyal güvenlik uygulamaları ise, 1948 yılında Mançurya’da sosyalist güçlerin kontrolü altında hayata geçirilmiş, böylece çalışanları ve aile üyelerini kapsayan bir sosyal

² Komünler, ortak üretim ve tüketim ilişkileri kapsamında kırsal yerleşim bölgelerinde ortalama 20 bin kişilik nüfus barındıran idari birimlerdir. Kırsal bölgelerdeki tarımsal üretim, sosyal ve ekonomik yaşam, tarım ve sanayileşme komün düzeyindeki parti örgütleri tarafından yönetilmiştir (Oktay, 2017:48).

koruma sistemi oluşturulmuştur. Çin’de kentsel alanlar için sosyal güvenlik uygulamaları dönemler itibarı ile de değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda 1949-1965 yılları arasındaki süreç Çin’de sosyal güvenlik sisteminin kuruluş ve gelişme aşaması olarak nitelendirilmektedir. Kuomintang’ın 1950 yılında geri çekilmesinin ardından, sosyalist hükümet Ekim 1950’de çalışmaya dayalı sigorta uygulamalarını ilk kez ulusal düzeyde ilan etmiştir. Böylelikle sosyal güvenlikle sosyal sigortaya dayalı uygulamalar; hastalık, engellilik, yaşlılık, analık sigorta kolları şeklinde belirlenmiştir (Aspalter, 2001:5). 1951 yılında “Kamu İktisadi Teşebbüslerinde (KİT)-State Owned Enterprises (SOE)” çalışanlar ve aileleri için ilk sosyal sigorta uygulamaları geliştirilmiştir (Kettunen vd., 2014:25).

Sosyal sigorta sisteminde 1953 yılında yapılan düzenlemelerle sigorta kapsamındaki kişiler arasına demiryolu, posta ve telekomünikasyon, nakliye, maden ocakları ve fabrikalarda çalışan işçiler de dahil edilmiş, ayrıca engellilik durumu da sigorta kapsamına alınmıştır. 1956 yılında Çin’in sosyalist dönüşümü tamamlanmış olup, devlet çalışmaya dayalı sigortayı; ticaret, dış ticaret, pazarlama kooperatifleri, finans, sivil havacılık, petrol, jeoloji, su ürünleri, tarım ve ormancılık vb. alanlarda genişletmiştir (Zexin vd., ty:6).

1966-1978 yılları arası dönem Çin’de sosyal güvenlik sisteminin duraklama yılları olarak ifade edilmektedir. 1960’ların ortasından itibaren Çin’deki politik karışıklıklar ve Kültür Devrimi ile parti ve sendikaların gücü azalmıştır. Çin bu dönemde bir üçüncü dünya ülkesi olarak nitelendirildiğinden herkesi kapsayan bir sigorta sisteminin kurulması olanaksız ve gereksiz görülmüştür (Aspalter, 2001:7). Sosyal karmaşaların yaşandığı bu dönemde sosyal güvenlik uygulamaları kapsamında emekliliği hak eden kişiler dahi emekli olamamış, sosyal güvenlik sistemine katılacak kişilerin sisteme katılımı engellenmiştir. Devlet dikkatini sınıf mücadelesine yoğunlaştırdığı için, insanların yaşam standartlarının iyileştirilmesi konusu geri planda kalmıştır. Bu süreçte Çin’de modern anlamda ilk sosyal güvenlik uygulamalarının çoğunlukla kentsel alanlardaki kamu çalışanlarını kapsadığı görülmektedir. Kırsal alanlardaki nüfusun uzun süre sosyal sigorta uygulamaları dışında kalmasının temel sebebi mali desentralizasyon uygulamaları olup bir diğer sebep, kırsal alanlarda “Hukou (household registration system)”³ sisteminin ön plana çıkması olmuştur (Yun, 2014:111; Dewen, 2010:3-5).

Çin’de 1978 yılına kadar sosyal güvenliğin idari yönetimi engellenmiş, sosyal güvenlik uygulamaları kendi içine kapalı bir yapıya dönüşmüştür. 1978’de Çin Komünist Partisi On Birinci Merkez Komitesi toplanmış ve sosyal güvenlik alanındaki karmaşanın tersine çevrilmesi için daha iyi bir fırsat yaratılması konusu gündeme taşınmıştır. Bu bağlamda devletin sigorta uygulamalarını eyalet seviyesine taşınması ile kapasite ve kapsam genişlemesi sağlanmıştır.

1979-1985 yılları arası süreç sosyal güvenlikle Kültür Devrimi’nin meydana getirdiği karışıklığı engelleme dönemi olarak nitelendirilmektedir. 1980’lerin ilk yıllarında devlet, sosyal güvenlik uygulamalarında yönetimi elinde bulundurmuştur (Aspalter, 2001:7). Çin’in 1980’lerle beraber geçiş ekonomisi niteliğine sahip olması ve bu sürece kadar emekli aylıklarının kentsel alanlarda KİT’ler tarafından karşılanması KİT’ler üzerindeki emeklilik harcamalarının yükünü de hızla arttırmıştır. Bu bağlamda merkezi planlı ekonomiden piyasa ekonomisine geçiş, sosyal güvenlik sisteminde önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Artık çalışanların da sosyal güvenliğin finansmanına dahil edildiği eskisi kadar cömert olmayan bir sosyal güvenlik sistemi yapılmaya başlamıştır (Aspalter, 2001:6). Ekonomik sistemin derinleşen reformu ve zenginlerle yoksullar arasındaki artan boşluk ile, geleneksel yardımlar artık ulusal kalkınma ve kentsel geçim taleplerini karşılayamaz hale gelmiştir. Bu doğrultuda 1985 sonrası süreç Çin’de sosyal güvenlik sisteminin yeniden yapılandırılması ve planlanması olarak değerlendirilmiştir. Bu dönemde KİT’lerin yeniden yapılandırılması daha sistemli ve kapsamlı sosyal sigorta uygulamalarını gerektirmiştir. Böylelikle Kamu Konseyi (State Council) 1990’ların sonundan itibaren tüm kamu çalışanlarını kapsama alan yeni bir sosyal sigorta planı oluşturmuştur. Buna karşın 2000’lerin başından itibaren sosyal sigortaların kapsamının halen istenilen seviyede olmaması nedeni

³“Hukou” sistemine göre geçerli bir gerekçe olmadığı sürece kırdan kente göç edilememektedir. “Hukou”da kırdan kente göç edenlerin kırsal sosyal güvenlik ağı içerisinde yer almaları nedeni ile kente göç sonrası kentsel sosyal güvenlik uygulamalarından yararlanmaları zorlaşmıştır. Bu karmaşanın önüne geçmek için 2001 yılından itibaren gelecek beş yıl içerisinde Devlet Konseyi tarafından küçük şehirler ve kasabalar için bu uygulamanın kaldırılması kararlaştırılmıştır. 2011 yılı sonrası bu uygulama hayata geçmiştir (Hukou Reform, 2016:1).

ile 2000-2009 yılları arasında hem istihdama, hem de isteğe bağlı sigortalılık bağlamında kendi hesabına çalışanları, aile üyelerini ve göçmenleri kapsayıcı düzenlemelere yeniden başvurulmuştur (Giles vd., 2013: 4-5).

Çin’de 2010 yılında ilk kez “Karşılaştırmalı Sosyal Sigortalar Kanunu”nun yürürlüğe girmesi ile sosyal güvenlik alanındaki düzenlemeler kurumsal hale getirilmiştir (Kettunen vd., 2014:26). Bu bağlamda minimum gelir desteğinin yanı sıra; işsizlik, iş kazası, analık, katkıya dayalı yaşlılık sigortası, tıbbî sigorta uygulamaları sosyal güvenliğin sağlanmasında beş önemli sigorta kolu olarak tanımlanmıştır (Chen vd., 2012:167). Ayrıca aile yardımları kapsamında gelir testi esaslı, vergilere dayalı minimum yardımı garanti eden, aile politikalarına uyanların faydalandığı kırsal-kentsel nüfusa uygulanan, bir kerelik ya da düzenli yardımlar da bulunmaktadır (ISSA, 2013:59). Yukarıda sıralanan temel sigorta kollarına ilişkin sigortalı ve işverenlerin ödediği toplam katkı oranı yaklaşık % 40-46 civarındadır (Li, ty.:11).

Çin’de sosyal yardımlar kırsal alanlarda kapsayıcı olmamakla beraber kentsel alanlarda sosyal yardımların çoğunlukla yaşlılara Asgari Yaşam Standardı Planı (Dibao) sunduğu ve sınırlı düzeyde fayda sağladığı görülmektedir. Sosyal güvenlik sisteminde yapılan düzenlemelerin de çoğunlukla primli sisteme yönelik olması, sosyal sigortalara ilişkin düzenlemeleri ve uygulamaları daha fazla ön plana çıkarmıştır. Tanımlanmış sosyal yardımlardan öte, sosyal sigorta sistemine ilişkin değerlendirmelerin yapıldığı ve genellikle sosyal sigortaya ilişkin verilerin “Çin İstatistik Yıllıkları”nda düzenli olarak paylaşıldığı da görülmektedir. Buna karşın Çin’de sosyal sigorta sisteminin de bir takım sorunlarla karşı karşıya olduğu görülmektedir. Öyle ki ödenen sosyal sigorta katkı miktarı ya ödenmesi gereken miktarın (toplam sigorta katkı oranları % 40-46 arasında değişmektedir) çok altında ödenmekte (yaklaşık % 10’luk bir ödeme yapılmaktadır) ya da hiç ödenmemektedir. Sigorta katkı oranlarındaki yükseklik sebebi ile kayıtdışılık, rüşvet vb. durumlarla sık sık karşılaşmaktadır. Bu tabloya karşın, Çin sosyal güvenlik sisteminin 2008 yılı sonrasında dual yapıdan (kırsal ve kentse alanlar için ayrı sigorta uygulamaları) yavaş bir hızla da olsa uzaklaşmaya başlaması olumlu bir durum olarak nitelendirilmektedir (Vlad ve Mădălina, 2012:18-19).

6. DEMOGRAFİK DEĞİŞİM SÜRECİNDE ÇİN’DE YAŞLI NÜFUSUN SOSYAL GÜVENLİĞİ

6.1. Çin’de Yaşlılık Sigortası Uygulamaları

Çin’de kırsal nüfusun uzun dönemde baskın nitelikte olması ve yaşlı nüfusun çoğunlukla kırsal alanlarda yaşaması yaşlıların aile içerisinde ve komünler vasıtası ile desteklenmesini sağlamıştır. Bununla birlikte piyasa reformu ile dışa açılma, komünlerin gücünü kaybetmesi ve kentsel alanlara göç kırsal alanlardaki yaşlıların sosyal güvenliğini zayıflatmıştır. Değişen sosyal yapı, kırsal alanlar için daha kapsamlı bir yaşlılık sigortasına olan ihtiyacı giderek arttırmıştır (Zhang vd., 2019:1).

Kentsel alanlardaki yaşlıların sosyal güvenliği konusu ise Çin Komünist Partisi’nin çalışmaya bağlı yaşlılık sigortası uygulamalarını ilk kez 1948 yılında gündeme getirmesi ile ön plana çıkmıştır. Ancak 1949 yılına kadar yaşlılık sigortası ile ilgili herhangi bir uygulama gerçekleşmemiştir. 1951 yılında KİT’lerde çalışanlar için ilk kez yaşlılık sigortası uygulanmıştır. Buna göre, her KİT kendi çalışanın yaşlılık sigortası ödemelerini karşılamakla mükellef tutulmuştur. 1956 yılında yenilenmiş uygulamalarla yaşlılık sigortanın üye sayısı 45 milyona yükselmiştir (Schmidt, 2012:27; Liu ve Sun, 2016:16).

1966-1976 yılları arasında yaşanan Kültür Devrimi Çin’de yaşlılık sigortası uygulamalarının gelişimini uzun vadede sekteye uğratmıştır. Bu dönemde devlet sosyal sigorta sistemi ile ilgili düzenlemeleri elinde tutumaya çalışırken 1978 sonrası piyasa ekonomisine geçiş ile halkın büyük bir bölümü yaşlılık sigortasının sağladığı faydalardan yararlanamaz hale gelmiştir. Reform sonrası kırsal alanlarda yaşayanlar yaşlılık sürecinde neredeyse tamamen gelir güvencesinden yoksun kalırken, kentsel alanlarda çalışanların yaşlılık aylığına hak kazanabilmeleri için sistemin finansmanına katılımı zorunlu hale getirilmiştir. Böylece kentsel alanlarda yerel yönetimlerce yönetilen zorunlu bir yaşlılık sigortası sistemine geçilmiş, emekli aylıkları bu plan üzerinden ödenmeye başlamıştır. 1978 yılı sonrasında verimliliği düşük olan KİT’lerin tasfiyesi ile yaşlılık aylıkları ödenemez hale gelmiştir

(Oktay, 2017:110). 1980'lerle yeni bir yapılanma süreci geçirilmiş olup 1990'larla beraber Dünya Bankası (DB)'nin sosyal güvende yapılanma önerileri doğrultusunda emeklilikte dönüşüm yaşanmıştır. Çok basamaklı emeklilik uygulamaları adı verilen bu sistem ekseninde Çin'de "Temel Yaşlılık Sigortası" (Basic Old Age Insurance-BOAI) uygulamalarının yanı sıra zorunlu ek emeklilik ve gönüllü ek emeklilik uygulamalarına geçilmiştir. 1997 yılında KİT çalışanları için hükümet çok basamaklı emeklilik uygulamalarının temel parametrelerini zaman içerisinde değiştirmiş, yapılan düzenlemeler ile ağırlıklı olarak dağıtım esaslı bireysel hesaplar ve sosyal havuz (pooling) üzerinden emeklilik sistemi şekillenmiştir (Ye, 2011:683; Jackson ve Nakashima, 2009:19).

Demografik değişimin dünya sosyal güvenlik sistemleri üzerindeki etkilerini değerlendirerek sosyal güvenlik sistemini yeniden yapılandırmaya çalışan Çin'de, beş çeşit emeklilik planı uygulanmaktadır. Bunlardan birincisi, özel şirket çalışanları adı altında, kendi hesabına çalışanlar ve esnek istihdam koşullarında çalışanları da içerisine alan temel emeklilik veya diğer adı ile yaşlılık sigortası uygulamalarıdır. Emeklilik sisteminin birinci basamağını oluşturan yaşlılık sigortası kendi içerisinde birbirini tamamlayan iki ayrı gruba ayrılır (Feldstein, 1999:103). "Birinci Grup"ta belirlenmiş fayda esaslı temel emeklilik kısmı yer alırken, "İkinci Grup"ta belirlenmiş katkı esaslı bireysel hesaplar bulunmaktadır. Belirlenmiş fayda esaslı temel emeklilik kapsamında oluşan "Sosyal Havuz" bünyesinde sisteme ödenen katkıların kaynağı işverendir (Li ve Lin, 2015:6). Bu sistemde katkıların miktarı % 17'dir. Belirlenmiş katkı esaslı bireysel hesaplar ise her çalışan için oluşturulmuş "Zorunlu Bireysel Hesaplar" olarak adlandırılmıştır. Belirlenmiş katkı esaslı bireysel hesaplarda sisteme katkılar çalışan ve işveren tarafından birlikte ödenmekte ve bu katkıların oranı ücretin % 11'i (işveren payı % 3, çalışan payı ise % 8) seviyesindedir. Belirlenmiş katkı esaslı bireysel hesaplar kapsamında emeklilik sonrası hesapta biriken tutarın toplamı (bu rakam değişmekle beraber ortalama) 139^{a4} bölünerek aylık olarak emekliye ödenmektedir. Kendi hesabına çalışanlarda katkı oranı % 20'dir (Chen ve Turner, 2015:110; Feng vd., 2011:472; Chen ve Turner, 2014:58). Bireysel hesaplardan elde edilecek tutar bankaların yatırım oranlarına bağlıdır. Yeniden değerlendirme belirlenmiş fayda esasında % 35, belirlenmiş katkı esasında % 24 olmak üzere toplam % 59⁵ seviyesindedir (Pension Funds, 2016:1). Bu bağlamda Çin'deki temel yaşlılık sigortası uygulaması, ne tam anlamı ile dağıtım esaslı finansman sistemine ne de tam anlamı ile birikim esaslı finansman sistemine dayanmaktadır. Çin'de her iki finansman sisteminin karma olarak uygulandığı kısmi birikim sistemi olarak da anılabilen bir uygulama hakimdir. Bu uygulamanın temel amacı, her iki sistemin de uzun dönemde oluşturacağı riskleri en düşük seviyeye indirmektir (Yumurtacı, 2017:285). İkinci emeklilik uygulaması ise 2008 yılında oluşturulmuş ve birinci tür emeklilik planına benzeyen ancak bu uygulamadan farklı olarak sadece KİT'lerde çalışanlar için temel yaşlılık sigortasıdır. Bu sistemin birinci tür emeklilikten en temel farkı devletin sisteme yıllık 30 milyon Yuan'lık ayrı bir katkıda bulunmasıdır. Üçüncü emeklilik uygulaması ise, kentsel alanlarda ikamet edip yaşlılık sigortası kapsamında olmayan, ancak gönüllü olarak sisteme katılan (16 yaş ve üzeri öğrenci olmamak ve 60 yaşını geçmemek gerekmektedir) kişilere yönelik yaşlılık sigortası planıdır. Bu sisteme yıllık katkı 100-1000 Yuan arasında değişmektedir. Dördüncü emeklilik planı 2009 yılında resmi olarak uygulamaya konmuş Yeni Kırsal Emeklilik Planı (New Rural Pension Scheme-NRPS)'dir. Kırsal emeklilik planı 1995-1998 yılları arasında geliştirilmiş olup, ilk kırsal emeklilik uygulamaları Çin'de 26 eyaletin farklı bölgelerini kapsama almıştır (Yang ve Meiyang, 2010:26). Kırsal emeklilikte elde edilen emekli aylığı bölgelere göre değişmektedir (Song vd., 2012:7). Yaşlılık sigortasına ilişkin ödemeler sosyal havuz (aylık 55 Yuan, Yıllık 660 Yuan) ve bireysel hesapta biriken fon tutarının toplamından karşılanmaktadır. Kırsal emeklilik kapsamında sosyal havuzdan gelecek emekli aylıklarının miktarının düşük oluşu ve hızlı kentleşmenin kayıt dışılıkla beraber sosyal güvenlik sistemini hızla dönüşüme uğratmasına yönelik inanç bireysel hesaplardan emekli aylığı elde etmeye

⁴ Emeklilere ödenecek aylık miktarına etki eden bireysel hesapların belirlenmesinde uygulanan bölüm miktarı emeklilik yaşı ve doğumda beklenen yaşam süresine göre değişmektedir. Örneğin; 60 yaşında emekli olan bir kişi için bölen miktarı 120 iken, 50 yaşında emekli olan bir kişi için bu miktar 195'tir. Emeklilik yaşı arttıkça bölen miktarı azalmaktadır. Miktar cinsiyete (emeklilik yaşı haricinde) ve bölgelere göre farklılık göstermemektedir (Chen ve Turner, 2015:110).

⁵ Çin'de yeniden değerlendirme oranı % 59 olmakla beraber, uygulamada bu oran daha düşük seviyede seyretmektedir. Bu durum sosyal güvenlik sistemine katılanların sisteme olan güvenlerini zedelediği gibi, yeniden değerlendirme oranlarındaki düşüş sebebi ile sistem katkı oranlarının artırılması yönündeki görüş de katılımcılar tarafından olumsuz karşılanmaktadır. Katkı oranlarının artışının işsizliği tetiklemesi ve kayıt dışı çalışmayı arttıracak düşüncesi yaşanan nüfusa bağlı harcamalardaki artış karşısında tartışılan önemli bir konudur (Trinh, 2006:15).

yönelik çekinceler doğurmaktadır. Bu sebeple kırsal alanlarda yaşayan çiftçiler bireysel hesaplara olan katkı oranlarını en düşük seviyede tutmaktadır (Li ve Lin, 2015:7-9; Williamson vd., 2012:86). Beşinci ve son emeklilik uygulaması ise memurlar için emeklilik uygulamalarıdır. Memurlar kamu çalışanları olup emekli aylıklarının tutarı çalışılan yıllar üzerinden hesaplanmakta ve finansman kamu bütçesinden sağlanmaktadır. Tüm emeklilik uygulamaları değerlendirildiğinde, Çin’de kamuda çalışan bir kişi için ortalama emekli aylığı tutarı 2,914 Yuan, özel şirketlerde çalışanlar için bu tutar 1,558 Yuan, diğer kamu çalışanları için 1,633 Yuan, kırsal alanlarda yaşayan yaşlılar için ise 57,7 Yuan’dır (Wang vd., 2014:26-27).

1990’ların ortasından itibaren Almanya, Japonya ve İtalya gibi yaşlı nüfuslu ülkelerde demografik değişimin meydana getirdiği etkilerle emeklilik sistemlerinde yaşanan parametrik ve yapısal olumsuzluklar Çin’in de dikkatini çekmiştir. Bu bağlamda Çin’de 2000 yılında Ulusal Konsey Sosyal Güvenlik Fonu (The National Council for Social Security Fund-NCSSF) kurulmuş, 2004 yılında Gönüllü Mesleki Emeklilik Sistemi kapsamında Yıllık Yatırım Sistemi oluşturulmuştur (Kaye vd., 2012:9). Bu sistem 33 bin 500’ün üzerinde şirketi ve 53 milyondan fazla çalışanı kapsamına almıştır (Shi ve Mok, 2012:34). Fonlu sistemin aşağıda ayrıntıları açıklanan temel emeklilik uygulamalarına dahil edilmek istenmesinin temel sebebi, Çin’de hızla artacak olan yaşlı nüfus karşısında sosyal güvenliğin finansmanını şimdiden rahatlatmaya çalışmaktır. Bu doğrultuda belirlenmiş katkı esaslı özel fonlar; genel olarak hükümet bonolarına, fon yönetim şirketlerine, yatırım şirketlerine ve yetkili bankalara yatırılmaktadır. Ancak emlak piyasası ve diğer yatırım araçlarının piyasada yeterli düzeyde şeffaflığa sahip olmaması emeklilik için bu alanlara yatırım yapılmasını da ciddi manada önlemektedir (Pai, 2006:59). Buna karşın 2050 yılında Çin’de medyan yaşın yaklaşık olarak 50’ye, yaşlı bağımlılık oranının ise % 43,6’ya çıkması yönündeki beklenti, emeklilik sistemi üzerinde oluşacak baskıyı şimdiden gözler önüne sermekte ve öteden beri tartışılan fonlu uygulamaların tekrar gündeme gelmesine neden olmaktadır (Feldstein, 1999:102).

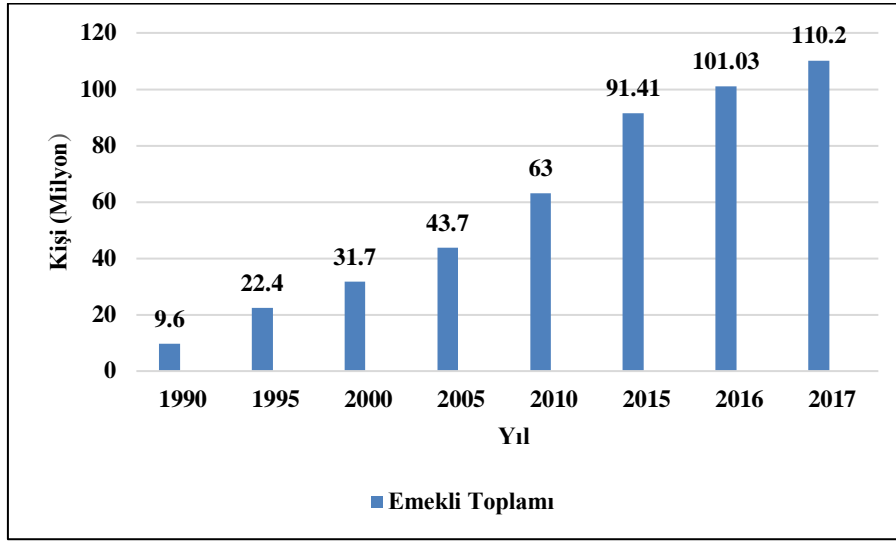
Emeklilik yaşının en düşük olduğu ülkeler arasında yer alan Çin’de, yasal emeklilik yaşı erkeklerde 60 olup, kadınlar 50-60 yaş arasında emekli olmaktadır.⁶ Kamuda çalışan kadınlar için emeklilik yaşı 50 iken, kırsal alanlarda kadınların emeklilik yaşı 60, beyaz yakalı ve kentsel alanlarda çalışanlar ve kamu çalışanları için emeklilik yaşı 55, mavi yakalı kadınlarda emeklilik yaşı 50’dir. Yaş şartı ve en az 15 yıl sisteme yapılan katkılar neticesinde emekli aylığı almaya hak kazanılmaktadır (Ye, 2011:688; Sin, 2005:34).⁷

Çin İstatistik Ofisi verilerine göre 1990 yılında Çin’de 9 milyon 600 bin kentsel emekli bulunurken, bu sayı 2000 yılında 31 milyon 700 bine ulaşmıştır. Hızlı artışını sürdüren emeklilerin sayısı 2010 yılında kentsel alanlar için 63 milyona, kırsal alanlar için ise 28 milyon 600 bin kişiye yükselmiştir. Kırsal alanlardaki emeklilerin sayısına ilişkin düzenli veri akışı olmaması sebebi ile Grafik 4’te yalnızca kentsel alanlardaki emeklilerin sayısı verilmiştir. Demografik göstergelerdeki hızlı değişim ile kentsel emeklilerin sayısı 2015 yılı itibarı ile yaklaşık 91 milyona, 2017 yılında ise 110 milyona ulaşmıştır (Grafik 4). Bu durumda 1990 ve 2017 yılları arasında yaşlılık sigortası kapsamında aktif sigortalı sayısının yaklaşık 5 katlık artış gösterdiği gözlenirken, aynı süreçte pasif sigortalı sayısındaki artış 10 kattan fazla olmuştur (National Bureau of Statistics of China, 2019b:1).

Grafik 4: Çin’de Emeklilerin Sayısındaki Değişim (1990-2017)

⁶ OECD’nin ana ortağı olan Çin’de emeklilik yaşı OECD ortalamasının altındadır. OECD “Emekliliğe Bakış 2019 Raporu”na göre OECD ülkelerinde ortalama emeklilik yaşı 64,2’dir (OECD, 2019:1).

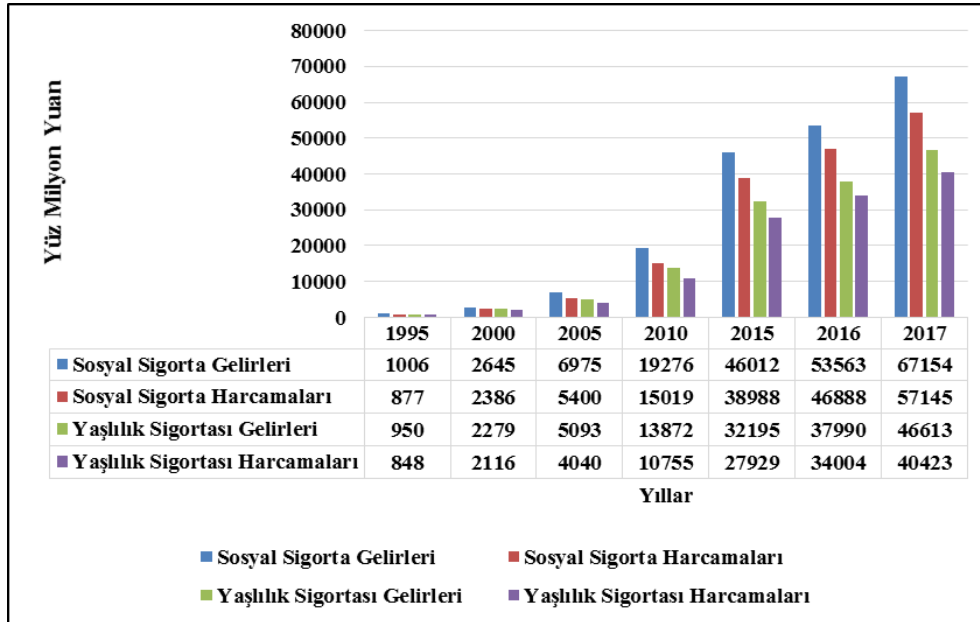
⁷ Çin’de doğumda beklenen ortalama yaşam süreleri doğrultusunda emeklilik sonrası geçen ortalama süre kadınlar için 27, erkekler için 20 yıldır. Bu tablo emeklilik yaşı ile ilgili düzenlemelerin sık sık gündeme gelmesine neden olmaktadır (Sin, 2005:34). Ancak emeklilik yaşı konusunda uygulamada önemli bir değişiklik olmadığı da görülmektedir.

Kaynak: National Bureau of Statistics of China, 2019b

Çin'de yaşlılık sigorta gelirleri ve harcamaları değerlendirildiğinde; 1995-2017 yılları arasında gelir ve harcamaların hızla yükseldiği görülmektedir. 1995 yılında sosyal sigorta gelirleri yaklaşık 100 milyar Yuan, yaşlılık sigortası harcamaları 84 milyar 800 milyon Yuan iken, 2015 yılında sosyal sigorta gelirleri 4 trilyon 601 milyar Yuan'a, yaşlılık sigortası harcamaları ise 2 trilyon 792 milyar Yuan'a yükselmiştir (Grafik 5).

Grafik 5: Çin'de Yaşlılık Sigortası Gelir ve Harcamaları (1995-2017)

Kaynak: National Bureau of Statistics of China, 2019c

2017 yılında sosyal sigorta gelirleri 6 trilyon 715 milyar Yuan'a ulaşmış, bunun 4 trilyon Yuan'ı aşan kısmı yaşlılık sigortası harcamaları için harcanmıştır. Bu durumda 2015 yılına kadar demografik fırsat penceresine hız kazandıracak olan demografik değişkenlerin dönüşümünün 2015 yılı sonrası

tersine dönmesi ile (demografik değişimdeki hızla paralel olarak) yaşlılık sigortası gelirlerinin giderleri karşılama oranının azalacağı tahmin edilmektedir (National Bureau of Statistics of China, 2019c).

6.2. Çin’de Tıbbi Sigorta ve Bakım Sigortası Uygulamaları

Çin’de (halkın tamamını kapsayan) genel tıbbi uygulamalar ve çalışan temelli tıbbi sigorta uygulamaları uzun yıllar ücretsiz hizmet vermiştir. Sağlık hizmetleri kırsal alanlarda yaşayanlara komünler, kentsel alanlarda yaşayanlara ise çalıştıkları kuruluşlarca sunulmuştur. Piyasa reformlarından önce, 1960 ve 1970’lerde sağlık hizmetlerine erişimde sağlanan eşitlik ve halk sağlığının hızla iyileşmesi Çin’i sağlık hizmetlerinin sunumunda dünyadan övgü toplar bir ülke konumuna getirmiştir (Oktay, 2017:108).

Piyasa reformu ile tıbbi sigorta hizmetlerinin kırsal alanlardaki sunumunda komünler etkinliği yitirmiş, sağlık hizmetleri ücretli hale getirilmiştir. Kentsel alanlardaki tıbbi sigortalarda da aileyi kapsayan sağlık hizmetleri kaldırılmış, bunun yerine yerel yönetimlerin sorumluluğunda sadece çalışanları kapsayan uygulamalara geçilmiştir. Tıbbi sigorta uygulamalarının finansmanı tıpkı yaşlılık sigortası gibi çalışan ve işveren tarafından karşılanmaktadır. Çalışanlar ücretlerinin % 2’sini tıbbi sigorta kapsamında kendi bireysel hesaplarına öderlerken, işverenlerin payı bulunulan şehre göre % 8-14 arasında değişmektedir. Primlerin % 70’i Tıbbi Sigorta Fonu’nda toplanırken, geri kalan % 30’luk miktar ise Bireysel Tıbbi Sigorta hesabında toplanmaktadır (Sha, 2007:45).

Tıbbi sigorta uygulamaları 1998 yılında şehirde çalışanlar için temel-genel sağlık sigortası adı altında formal hale getirilmiştir. 2003 yılında kırsal alanlar için tıbbi sigorta uygulamalarına geçilmiş ve yıllık 50 Yuanlık (40 Yuan merkezi veya bölgesel hükümet tarafından ödenirken, 10 Yuan bireysel ödeme ile tamamlanmaktadır) bir prim ödemesi öngörülmüştür (Huang, 2013:67).

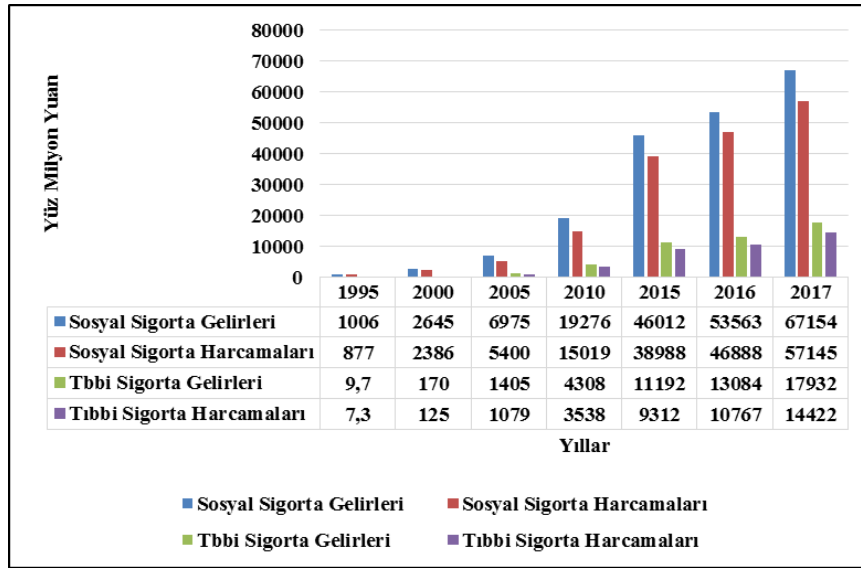
Çin’de 2005 yılı sonrasında kırsal alanlarda yaşayan yaşlıların sayısındaki hızlı artış ve kente göç ile kentlerdeki yaşlı nüfusun da artması tıbbi sigorta uygulamalarının kapsam ve kapasitesinin kentler için de geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur (China Labour Bulletin, 2019). Bu bağlamda 2007 yılında kentsel alanlarda oturanlar için tıbbi sigorta uygulamalarının kapsamı genişletilmiştir. Buna karşın kırsal alanlar için sunulan hizmetlerin kapsam ve kapasitesi kentsel alanlarla karşılaştırıldığında oldukça düşük seviyede kalmıştır. Bu sebeple kırsal alanlarda yaşayan yaşlılar çoğunlukla kentsel alanlara gelerek sağlık hizmeti talep etmektedir.

2005 yılı sonrasında tüm yaş grupları içerisinde yaşlı nüfusa yönelik tıbbi sigorta harcamaları toplam harcamaların % 50’sinden fazla olup, 2015 yılı sonrası yaşlı nüfustaki hızlı artış ile bu harcamaların giderek yükselmesi beklenmektedir. Bu sebeple esnek istihdam koşullarındaki çalışanların, özellikle gençlerin tıbbi sigortalara dahil edildiği, çalışanlar ve işverenlerden alınan tıbbi sigorta katkı oranlarının arttırıldığı bir sistem hedeflenmektedir (Linping vd., 2015:249-251).

Tıbbi sigorta harcamalarında da tıpkı yaşlılık sigortası harcamalarında olduğu gibi yıllar içerisinde önemli bir artış yaşanmıştır. 1995 yılında 730 milyon Yuan olan tıbbi sigorta harcamaları, 2015 yılında ise 931 milyar 200 milyon Yuan’a, 2017 yılında ise yaklaşık 1 trilyon 442 milyar Yuan’a yükselmiştir (Grafik 6).

Tüm nüfus grupları içerisinde yaşlı nüfusun tıbbi sigorta harcamalarının en fazla olduğu düşünüldüğünde ve 1995 yılı tıbbi sigorta harcamaları ve gelirleri sonraki yıllarla orantılı olarak değerlendirildiğinde, gelirlerin beklenenden daha az artışı, buna karşın harcamaların giderek hızlı artışının 2030 yılı sonrasında sistemin dengesini bozması beklenmektedir (National Bureau of Statistics of China, 2019c:1).

Grafik 6: Çin’de Tıbbî Sigorta Gelirleri ve Harcamaları (1995-2017)

Kaynak: National Bureau of Statistics of China, 2019c

Çin’de demografik değişim sürecinde tıbbi sigorta kadar önem taşıyan bir diğer sigorta da bakım sigortasıdır. Çin’de bakım sigortası ilk kez “Uzun Dönem Ticari Bakım Sigortası” (Commercial Long-term Care Insurance) adı altında uygulanmıştır. Anglo-Sakson kökenli ticari bakım sigortası güçlü bir ekonomik gelişme ve harcanabilir gelirin yüksek olmasını gerektirdiği için bu uygulamanın özellikle ekonomik gelişmenin daha yoğun yaşandığı Çin’in gelişmiş doğu bölgeleri için ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Çünkü ticari bakım sigortasında finansal sorumluluk bakım sigortasından faydalanacak kişiye veya ailesine verilmektedir. Çin’in doğusuna nazaran ekonomik gelişmenin daha yavaş olduğu kuzey ve batı kesimlerinde ve kentsel alanlara nazaran kırsal alanlarda ticari bakım sigortası daha az gündeme getirilmiştir. Bu bölgeler için bakım sigortasının uygulanmasında sosyal sigorta ilkeleri ve kanunda belirlenmiş düzenlemeler esas alınmakta ve devlet, piyasa ve bireyin finansal sorumluluğu üstlenmesi amaçlanmaktadır (Jiayan, 2014:88).

Bakım sigortası uygulamalarının dağınık bir şekilde uygulandığı Çin’de, 2012 yılında Shandong eyaletinin doğusunda yer alan Qingdao şehrinde kentsel bakım sigortası ile ilgili ilk sistemli uygulamalar yapılandırılmıştır. Bu uygulamaya göre çalışanlar ve emekliler içerisinde engelli veya yaşlı olup orta veya ileri derecede bakıma muhtaç durumda olanlar bakım sigortası kapsamına alınmıştır. Bakım sigortasının finansmanının bir bölümü tıbbi sigorta uygulamalarından karşılanmış, diğer kısmı ise mali bütçeden (Public Welfare Fund- Kamu Refah Fonu) transfer edilmiştir. Çin’de 2013 yılı sonunda Beijing’de ve 2014 yılında Shanghai’de yaklaşık 3 milyon 400 bin kişi bakım sigortası kapsamına alınmış, 400 kurum hizmet sağlamada faaliyet göstermiş, bakım sigortasından faydalanan 250 bin kişiye tıbbi sigorta kapsamında yaklaşık 450 milyon Yuan’lık nakdi ödemedede bulunulmuştur (United Nations Economic and Social Commission for Asia and Pasific, 2015:11).

Çin’de, 2015 yılı sonrası demografik göstergelerin nüfusta hızlı bir yaşlanmayı işaret etmesi bakım sigortası ile ilgili tartışmaları daha da hızlandırmıştır. Bu kapsamda 2015 yılı itibarı ile kentsel alanlarda tek çocuk politikasının kaldırılmasının önemli sebeplerinden biri de nesiller arası dayanışma bağlamında tek çocuk uygulamasının bakım sigortasının finansmanını bozacak olmasına yönelik yaklaşımdır. Tek çocuk uygulaması 2015 yılına kadar bakım uygulamaları üzerinde önemli bir baskı oluşturmasa bile Çin’de nüfusun giderek daha da hızlı yaşlanması tek çocuk uygulamasına ara verilmesini gerektirmiştir.

2019 yılı itibarı ile Çin’de toplam nüfusun % 11,2’sini oluşturarak 156 milyon kişiye ulaşan 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfusun 39 milyon kişiden fazlası yaşlılığa bağlı bakıma muhtaçlık riski ile karşı karşıyadır (United Nations, 2019a:1; World Bank, 2019a:1). Bu veriler Çin’de her dört yaşlıdan birinin

bakıma muhtaç olduğunu göstermektedir (Qiong, 2015:25; United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, ty.:14; World Bank, 2019a). Çin’de 60 yaş ve üzeri bakıma muhtaç yaşlı sayısının 2030 yılında 68 milyona, 2050 yılında ise yaklaşık 100 milyona ulaşması beklenmektedir. Bu veriler Çin’de 2015 yılı sonrasında yaşlı bakımına olan talebin giderek artacağını şimdiden ortaya koymaktadır (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, ty.:4). Bu süreçte sosyo-kültürel yapının da dönüşüme uğraması bakım konusunun geleneksel yöntemlerin ötesinde profesyonel bir sigortacılık anlayışı ile gerçekleştirilmesini gerektirmektedir (Qiong, 2015:25).

Demografik değişim neticesinde 2016 yılında İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın direktifleri doğrultusunda bakım sigortasına yönelik pilot çalışmaların on beş şehirde uygulanmasına karar verilmiştir (Middle East Insurance Review, 2016:1). Mevcut demografik eğilimlerden yola çıkıldığında bakıma muhtaç durumda olacak yaşlı nüfusun 2030 yılından 2050 yılına kadar yaklaşık % 35-40 arasında artış göstererek 100 milyon kişiye ulaşması yönündeki beklenti, Çin’de ulusal bakım sigortasına olan ihtiyaç doğrulamaktadır. Bu durumda Çin’de bakım sigortası uygulamalarının pilot uygulamalar yerine ulusal düzeyde yaygınlık kazanması ve Çin’e özgü bir bakım sigortasının ihdası gerekmektedir (Li ve Shang, 2015:64).

7. ÇİN’DE DEMOGRAFİK DEĞİŞİM ODAKLI SOSYAL GÜVENLİK REFORMLARI

Çin’de 1980’lerin başında piyasa ekonomisine geçiş ve 1990’larla beraber nüfusun yaşlanması konusunun sık sık gündeme gelişi, sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği tartışmalarını hızlandırmıştır. Böylece geleneksel devlet temelli sosyal güvenlik uygulamalarından piyasa ile uyumlu, sürdürülebilir, aynı zamanda toplumun tamamını kapsayan uygulamalara geçilmesi hedeflenmiştir (Dewen, 2010:2).

1991 yılı reform çalışmaları ile; sosyal güvenlikte dönüşüm devlet konseyi tarafından ele alınmış, birleştirilmiş sosyal fonlarla özel emeklilik planlarının oluşturulmasına karar verilmiştir. Böylece yaşlanan nüfus ile dağıtım esaslı sistem arasında ortaya çıkan belirsizlik ve anlaşmazlıkları çözümlenmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda 1995 yılında yapılan düzenlemeler ile tüm kentsel alanlarda üç basamaklı emeklilik uygulamasına geçilmiştir. Bu durumda birinci basamakta; temel emeklilik uygulamaları (dağıtım esaslı, ülkesel ve şehir bazında fon, sosyal havuz hesapları) bulunurken, ikinci basamakta; bireysel emeklilik hesaplarına (tamamen fonlu özel bireysel hesaplar) yer verilmiş, nc basamakta ise diğer ek emeklilik uygulamaları (yatırımlar seviyesinde yarı gönüllü uygulamalar) n plana çıkarılmıştır. Böylelikle demografik değişimin etkisi ile azalacak yeniden değerleme oranlarının emekli maaşlarının seviyesini düşürmesini önlemek hedeflenmiştir (Shi, ty.:336).

1997 yılında gerçekleştirilen reform çalışmalarında, 1979 yılından beri uygulanan tek ocuk politikasının zaman içerisinde aktif nüfusu azaltacağı, bu bağlamda hızla artan pasif nüfusun ihtiyaçlarını karşılamada problemler yaşanacağı ilk kez dile getirilmiştir. Reform, nüfus politikalarının yeniden dizaynının yanı sıra, sosyal güvenlik harcamalarının maliyetinin devletten çalışan ve işverenlere doğru kayması konularına da odaklanmıştır. Bu hedefler doğrultusunda finansmanı dağıtım esasına dayanan yöntemden dağıtım ve fon uygulamalarının bir arada olduğu karma sisteme geçilmiştir. Bu uygulamaların kırsal alanları odak dışı bırakması, tüm kentsel alanları kapsamaması önemli bir eksiklik olarak nitelendirilmiştir (Ebbers vd., 2011:3).

1997 yılında yapılan bu düzenlemeler ile kentlerde çalışanların tamamı ve aynı şekilde kendi hesabına çalışanlar emeklilik kapsamına alınırken, emekli aylığına hak kazanabilmek için önceki yıllarda 10 yıl olan katkı ödeme süreleri (bireysel hesaplar için) 15 yıla çıkarılmıştır. Bu süreçte işverenlerin hesabına düşen katkı oranının % 20’yi geçmemesi hedeflenirken, çalışanlar için katkıların miktarı % 11 olarak belirlenmiştir. 1997 reformunun en önemli ve en temel özelliği, temel emeklilik adı verilen ve kaynağını devlet, çalışanlar ve işverenin oluşturduğu birinci basamak emeklilik ile, fonlu uygulamalardan oluşan ve işverenler tarafından desteklenen ikinci basamak ve çalışanların gnlllğne dayalı fon esaslı nc basamak emeklilik uygulamalarının bir arada değerlendirilmesi olmuştur (Williamson ve Shen, 2004:55). Bu düzenlemeleri takiben 2000’lerin başında Çin’de uzun süreli emeklilik rezervi fonu oluşturması bakımından NCSSF kurulmuştur. Sosyal Güvenlik Fonu olarak

ifade edilen NCSF'nin temel amacı, demografik değişim sürecinde yaşlanan nüfusun artan harcamaları karşısında fonda biriken miktarı değişik yatırım kaynakları ile arttırmaktır. Böylelikle dağıtım esaslı sistemin normal akışının sağlanması ve sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi oluşturmak da amaçlanmıştır (Ebbers vd., 2011:11). Fonun sermayesini toplamaya yönelik iki kaynak bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; ağırlıklı olarak merkezi devlet bütçesi (temel olarak vergiler) ve fonun kendi sermayesi ekseninde oluşan yatırım getirisidir. İkincisi ise yerel yaşlılık sigortası fonları ve fonların getirileridir. Bu bağlamda birinci kaynağın tutarı 1,9 trilyon Yuan'ın üzerinde, ikinci kaynağın tutarı ise 2 trilyon Yuan olup, her iki kaynağın toplamı GSYİH'nın yaklaşık % 6'sı civarındadır. 2009 yılında 777 milyar Yuan olan fondaki miktar 2015 yılı verilerine göre 1 trilyon 900 milyar Yuan'a ulaşmış, yatırımlar ekseninde işletilen fonun kar miktarı ise yaklaşık olarak 229 milyar Yuan (35 milyar Dolar) olarak hesaplanmıştır (CHINADAILY Europe, 2016a:1, CHINADAILY Europe, 2016b:1).

Demografik değişime bağlı olarak, DB'nin önerdiği üç basamaklı emeklilik sisteminin uygulanması konusu özellikle 2000'lerin başından bu yana Çin'de de güncel tartışmalar arasında yer almıştır. Bu doğrultuda, Çin'de sistemin birinci basamağında temel emeklilik olarak da bilinen "Vatandaş Sosyal Emeklilik (Citizens' Social Pension-CSP)" uygulamalarının yer alması hedeflenmiştir. Ayrıca Vatandaş Sosyal Emeklilik uygulaması kapsamında kentlerde yaşayanlar için bölgesel ortalama ücret, kırsal alanlarda yaşayanlar için ise bölgesel KBDG üzerinden hesaplama yapılması ve herhangi bir katkıya dayanmaksızın ödemede bulunulması üzerine odaklanılmıştır. Ayrıca hızla artan doğumda beklenen yaşam süreleri nedeni ile birinci basamak emeklilikte emeklilik yaşının kadın ve erkekler için vakit kaybetmeden 65 yaşa yükseltilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çin'de güncel emeklilik yaşının 1950 yılından günümüze değişmediği düşünüldüğünde, doğumda beklenen yaşam sürelerinin artması ile emeklilikte geçen sürelerin uzamasının sistem destek oranları üzerinde olumsuz etki oluşturduğu gözlenmektedir. Bu değişimden kaynaklanan aktüeryal sorunların önüne geçmek için hızla yaşlanan Çin'de parametrik reformlarla emeklilik yaşının yükseltilmesi öncelikli konu olmuştur. Bu kapsamda 2010 yılı sonrasında Çin'de en fazla yaşlı nüfusun yaşadığı Shanghai'de (istemeleri durumunda) erkekler 65, kadınlar ise 60 yaşına kadar çalışabilmekte ve bu süreyi takiben emekli olabilmektedirler. Bu durum "beş-on yıl süre ile emeklilikte esneklik" olarak ifade edilmektedir. Böyle bir uygulamanın kısa dönemde gençlerin istihdamında oluşturacağı baskı (genç işsizliği) ve kısa süreli çözümler içermesi konunun İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca yeniden değerlendirilmesine sebep olmuştur. Bu durumda emeklilik yaşının arttırılması konusu gündemden uzaklaşmıştır (Ye, 2011:690).

Bununla birlikte ikinci basamak emeklilik için iki farklı uygulamanın geliştirilmesine de odaklanılmıştır. Bunlardan ilki "Zorunlu Mesleki Emeklilik Sigorta Planı" (Mandatory Occupational Retirement Insurance Scheme-MORIS) iken, ikincisi "Gönüllü Bireysel Emeklilik Sigorta Planı" (Voluntary Individual Retirement Insurance Scheme-VIRIS)'dir. MORIS kapsamında bireysel ücretler üzerinden sanal belirlenmiş katkıların esas alınması hedeflenmekle beraber, tüm çalışanların kapsama alınması, toplanan hesapların yıllık ödemelerde belirleyici olması, fon yönetiminin ulusal veya bölgesel seviyede olması temel öncelik olarak sıralanmıştır. MORIS'te emeklilik yaşı kadın ve erkekler için 65 yaş olacaktır. MORIS'in en büyük avantajı katkı ve fayda esasının demografik değişim göz önünde bulundurularak belirlenmesi ile sistemin finansman açığı üzerinde oluşturulacak pozitif dışsallıktır (Dorfman vd., 2013:5). Sistemin ikinci ayağını oluşturacak VIRIS kapsamında ise ücret dışı katkıların gönüllülük ekseninde belirlenmiş katkı esasına göre işletilmesi hedeflenmektedir. VIRIS'te de emeklilik yaşı 65 olarak belirlenmiştir. Sistemde bireysel katkıların yıllık birikimi belirlemesi, sağlanan katkıların sübvansiyonlar ile eşleştirilmesi, bölgesel veya ulusal düzeyde yönetim sağlanması esas alınmaktadır. Sistemin üçüncü basamağında ise "Ek Kazançlar" adı altında gönüllü mesleki ve bireysel ödeneklerin yer aldığı bir uygulama planlanmaktadır. Bu doğrultuda işveren temelli mesleki, birey temelli kişisel ek emeklilik kazançlarının oluşturulması hedeflenmektedir. Sistemde fonlu finansman yöntemi ile belirlenmiş katkıya dayalı, güçlü düzenleyici çerçevelerin esas alındığı uygulamaların geliştirilmesi üzerine çalışılmaktadır (Dorfman vd., 2013:5).

Yukarıda sıralanan öneriler doğrultusunda Çin'de emeklilik yaşının kadın ve erkekler için 65'e çıkarılması ile 2029 yılında işgücüne katılım oranının % 10,9 oranında artması hedeflenmektedir. Bu bağlamda 2029-2039 yılları arasındaki 10 yıllık sürede işgücüne katılım oranındaki artış miktarı %

10,9'dan % 18,4'e çıkacaktır. Böylelikle sosyal güvenlik sistemine yapılacak katkıların süresinin uzaması ile sosyal güvenlik gelirlerinin de artması hedeflenmektedir. Emeklilik yaşının arttırılması sürecinde verimlilik seviyesinin aynı düzeyde kalması ya da yükselmesi için yaşam boyu eğitim programlarının desteklenmesi üzerinde durulmaktadır. Keza sosyal harcamalar içerisinde payı giderek artan eğitim ve sağlık harcamaları ile verimlilik artışı sağlamak esas alınmaktadır (Bielecki vd., 2016:137-138).

Çin'de mevcut demografik eğilimler ve reformlar dikkate alınmaksızın uygulanacak sosyal güvenlik politikaları ekseninde, emeklilik ve sağlık sisteminin finansal olarak sürdürülebilirliğinin sağlanması beklenmemektedir. Uluslararası düzeyde DB'nin Emeklilik Reformları için Simülasyon Paketi (Pension Reform Option Simulation Toolkit-PROST)⁸ modeli kapsamında mikro-makro ekonomik veriler ve nüfusa ilişkin veriler doğrultusunda yapılan hesaplamalar da, orta ve uzun vadede Çin sosyal güvenlik sisteminin demografik değişime bağlı olarak tehlike altında olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, sosyal güvenlik reformlarının tam anlamı ile uygulanmaması durumunda, Çin için gelecek 20 yıl içerisinde günümüzdekine benzer dengeler sağlanması için sosyal güvenlik sistemi yaşlılık sigortası katkı oranlarının % 37'ye çıkarılması gerekecektir. Ayrıca yeniden değerlendirme oranının yıllık (ücret ve enflasyon) değişimler ekseninde yeniden hesaplanması da gerekecektir. Bu doğrultuda öncelikle emeklilik yaşının yeniden düzenlenmesi hedeflenirken, kentli nüfusun mevcut sisteme katılımının % 50 oranında arttırılmasına da ihtiyaç duyulmaktadır (Magnani ve Duwicquet, 2013:10).

Çin'de demografik değişimin 2015 yılı sonrasında hız kazanmasının sosyal güvenlik gelirlerinin giderleri karşılama oranını düşürecek olması mali açıdan sürdürülebilirlik ve yaşlı bakımı konusunu giderek ön plana taşımaktadır. Kısa bir süre sonra hızla yaşlanan nüfusa bakacak kişileri bulmakta zorlanılacak olması⁹ sebebi ile öncelikle kentsel alanlarda uygulanan tek çocuk politikasına olan eleştiriler artmıştır. Bu bağlamda 29 Ekim 2015 tarihi itibarı ile kentsel alanlar için de tek çocuk uygulamasının bir Planlı dönem boyunca askıya alınmasına karar verilmiştir (Zeng ve Hesketh, 2016:1930). Aynı süreçte bir diğer önemli düzenleme, kırsal alanlar için sosyal sigorta uygulamalarını yaygınlaştırmak ve orta ve uzun vadede kırsal-kentsel ulusal sosyal sigorta uygulamalarını birleştirmek olmuştur. Bu düzenlemeyi takiben yaşlılık, sağlık, iş kazası, işsizlik ve analık sigortaları kapsamında ödenen katkıların/primlerin oranı % 40'ın altına düşürüldüğünde ve sisteme katılım teşvik edildiğinde kayıt dışı istihdamın azaltılması da sağlanmış olacaktır (IMF, 2015:17-18). Kayıt dışı istihdamın azaltılması ile bireysel havuz hesaplarından sosyal havuz hesaplarına yapılan aktarım önlenecek, böylelikle bireysel hesapların neredeyse tamamen boşaltılması endişesi ortadan kalkacak ve katılımcıların sisteme olan güveni artacaktır.

Çin İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı demografik değişim odaklı sosyal güvenlik reformlarının yapısal ve parametrik ekseninde birlikte yürütülmesi yönünde çalışmalarda bulunmaktadır. Bakanlık, Çin'deki en büyük sorun olan farklı eyalet ve şehirlerde çift yönlü (Dual Truck System) sosyal güvenlik uygulamaları yerine ülkede kır-kent ayrımı olmaksızın müşterek bir sosyal güvenlik sisteminin yapılandırılmasının önemine de vurgu yapmaktadır. Bu reformun uygulamaya geçmesi ile sosyal adalet

⁸ PROST demografik değişimlerin ekonomi üzerindeki etkilerini ortaya koyması bakımından DB'nin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaygın olarak kullandığı bir programdır. Sisteme girişi yapılan temel demografik değişkenler; doğurganlık hızı, ölüm ve doğum oranları ve göçlerdir. Sisteme girilen ekonomik göstergeler ise; makroekonomik göstergeler ve emek piyasası verileri (işgücüne katılım ve istihdam oranları, işsizlik oranları) olarak sıralanmaktadır. Son olarak emeklilik sistemi ve sisteme ilişkin ödemeler (en düşük ve en yüksek emekli aylığı ödemeleri) ve katkılar (sisteme katılanlar) sisteme girilmektedir. Yapılan hesaplamada toplam nüfus içerisinde sisteme katkı sağlayanlar ve emekliler iki gruba ayrılmaktadır. Buna göre emeklilik gelir ve giderleri ortaya konarak yıllık denge belirlenmektedir. PROST programında yanıtı aranacak başlıca sorular: Emeklilik sistemleri sosyal güvenlik sistemleri üzerinde nasıl bir etki oluşturmaktadır? Emeklilik sistemleri sürdürülebilir niteliklere sahip midir? Kamunun sosyal güvenlik sistemleri üzerindeki etkisi ve katkısı hangi boyuttadır ve gelecekte bu durum nasıl olacaktır? Yapılabilecek reformlar nelerdir ve bu reformlar sisteme nasıl bir katkı sağlayacaktır? vb. şeklinde sıralanmaktadır (Dur, 2014:18).

⁹ Çin'de tek çocuk uygulamasının esnetilmesi ile 4:2:1 sistemi olarak bilinen yeni evli çiftlerin (iki kişi) ailelerine (kendi anne ve babalarından oluşan toplam dört kişi) kardeş yardımı olmaksızın (bir kişi) bakımında yaşanan zorlukların önlenmesi hedeflenmektedir. Aksi halde Çin'de ortalama yaşam sürelerinin de artışı ile yeni evli çiftlerin tek çocuğa sahip olması durumunda tek çocuğun tüm aile bireylerinin (anne-baba, büyükanne ve büyükbabalar) bakımını üstlenmesi zorlaşacaktır (United Nations Economic and Social Affairs, 2001:70-71; Settles vd., 2008:9).

kapsamında vatandaşların sisteme daha fazla güven duyması ve katılması sağlanacak olup, böylece sosyal güvenlik sisteminin işleyişindeki çok başlılığın önüne geçilmesi de hedeflenmektedir (Jiange, 2005:31-32; IMF, 2015:17-18).

8. SONUÇ

Demografik değişim, yaşlanan nüfus ve yaşlı nüfusun sosyal güvenlik sistemi üzerinde oluşturduğu etkiler son yıllarda Çin'de hızla tartişılan bir konu haline gelmiştir. Çin'de konuya olan ilginin artmasının temel sebebi ise 1990'larla beraber hızla artan yaşlı nüfus karşısında, 1950'lerin ortasından itibaren şekillenmeye çalışan ancak halen kapsayıcı nitelikte olmayan sosyal güvenlik sistemi ve sistemin demografik değişim karşısında nasıl yapılandırılacağı meselesi olmuştur. Çin İstatistik Yıllıkları, BM Nüfus Raporları ve İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Raporlarından hareketle bu çalışmada, Çin'in demografik değişim sürecinde yaşlanan nüfusu karşısında sosyal güvenlik uygulamalarını hangi politikalar ekseninde şekillendirmeye çalıştığı değerlendirilmiştir.

Çin'de 1950-1978 yılları arasında sosyal güvenlik sistemi ile ilgili ilk uygulamalar gündeme gelmiş olsa da 1978 yılına kadar Çin sosyal güvenlik sisteminin içe kapalı, kendine özgü bir sistemde şekillendiği grlmştir. 1978 yılına kadar, kırsal ve kentsel alanlarda yaşlı nüfusun emeklilik, sağlık ve bakım uygulamalarından ücretsiz bir şekilde faydalandığı, herkesi kapsayan cömert sosyal güvenlik uygulamaları hakim olmuştur. Bu süreçte yaşlı nüfus sosyal güvenlik sistemi üzerinde baskı oluşturabilecek boyuta ulaşmamıştır. 1978 yılı sonrasında Çin'in dışa açılımlı, uzun yıllar ücretsiz olarak sunulan emeklilik, sağlık ve bakım uygulamalarına hizmetlerden faydalananların da finansal katılımının zorunlu olduğu bir sistemi beraberinde getirmiştir. Özellikle 1980'lerle KİT'lerin kamu çalışanlarının sosyal güvenlik harcamalarını karşılayamaz hale gelmesi sosyal güvenlikte yapılandırmayı gerektirmiştir. Bu bağlamda DB'nin çok basamaklı emeklilik planının Çin için uygulanması gerektiği vurgulanmıştır. Çin'de 1990'ların ortasında hızlanan demografik değişim ile DB'nin çok basamaklı emeklilik planlarının aynı süreçte gündeme gelişi Çin'de demografik değişim odaklı ilk reform çalışmasının 1990'larla beraber ortaya çıktığını işaret etmektedir.

Bu kapsamda öncelikle 1995 yılında üç basamaklı emeklilik uygulamaları hayata geirilmif, gerek birinci basamak gerekse de ikinci ve nc basamaktaki yatırım temelli uygulamalarla emeklilikte gelir azalışının önüne geçmek hedeflenmiştir. 1997 yılında kentlerde çalışanların tamamı temel emeklilik ve fonlu emeklilik kapsamına alınmış, yaşlanan nüfusun harcamalarını dengelemek ve uzun süreli emeklilik rezervi oluşturmak için yatırım temelli NCSSF 2000 yılında kurulmuştur.

Çin'de bahsi geçen düzenlemelerle demografik değişimi de esas alan planlı bir kentsel sosyal güvenlik sistemi oluşturulması hedeflenmesine karşın, Çin'in dışa açılmasını takiben 2000 yılına kadar kapsamlı bir kırsal emeklilik, sağlık ve bakım uygulamasına rastlanmamıştır. 2000 yılından itibaren, kırsal ve kentsel alanlarda eşit şekilde sunulması planlanan emeklilik, sağlık ve bakım sigortasının geliştirilmesine ilişkin çalışmalara öncelik verilmiştir. Buna rağmen 2009 yılında ilk kez kırsal alanlarda tıbbi sigorta sadece pilot uygulamalar kapsamında gerekleştirilmif, bakım ve emeklilik uygulamaları ise önemli bir gelişme göstermemiştir.

2011 yılında kırsal alanlarda çalışanların ya da kentsel alanlarda belirli bir bölgede çalışanların kırdan kente ya da kentin bir noktasından başka bir noktasına sosyal güvenlik haklarını da taşıyarak g etmesine ve çalışmasına imkan verilmiştir. Böylece g sebebi ile sigortalılık haklarının kaybolacağı gerekçesi ile sigortalı olmamayı tercih etmenin (kayıt dışı) nne geçilmiştir. Bu uygulama ile giderek yaşlanan nüfusun emekli aylıkları için kaynak sıkıntısının önlenmesi de hedeflenmiştir.

Buna karşın kırsal alanlardan kente g ile kentsel alanlarda uygulanan tek ocuk politikası beraberinde önemli sorunlar getirmiştir. Tek ocuk politikası emekli aylıklarının finansmanı bakımından uzun dönemde sosyal güvenlik sisteminin çıkmaza girmesine sebep olmaktadır. Bakım sigortasının pilot uygulamalardan uzaklaşması ile aynı sorun bakım sigortası kapsamında da yaşanacaktır. Çünkü bakım sigortası kapsamında herkes kendi yaşlısının finansmanını üstlenmektedir. Bu bağlamda Çin'de tek ocuk politikası sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği açısından savunulamaz bir olgu haline gelmiştir. Sonuç olarak 2015 yılında kentsel alanlarda tek ocuk politikasının kaldırılması önemli ve

yerinde bir uygulamadır. Bununla birlikte tek çocuk politikasının kaldırılmasına yönelik olumlu etkilerin kısa vadede görülemeyecek olması, yaşlanan nüfus karşısında tek çocuk politikasının baştan beri sosyal güvenlik sistemini zorlayan bir uygulama olduğunu da göstermektedir.

Öte yandan nüfusu hızla yaşlanan Çin, dünyada emeklilik yaşının halen en düşük olduğu ülkelerden biridir. Çin’de nüfus hızla yaşlandığı ve ortalama yaşam süreleri hızla arttığı halde emekliliğe hak kazanma yaşının 50’ye kadar düşmesi aktüeryal dengeleri bozacaktır. Bu durumda potansiyel destek seviyesini korumak için ideal emeklilik yaşı konusunun gözden geçirilmesi gerekmektedir. Yaşlı nüfusun yoğun olduğu Çin’in Shanghai bölgesinde gönüllülük ekseninde uygulanan 65 yaşında emeklilik planının ülke genelinde yaygınlaştırılması hedeflenmelidir.

Çin’de yaşlanan nüfusun sosyal güvenlik sistemi üzerinde yük oluşturmasını engellemek için öncelikle kentsel alanlarda olduğu kadar, kırsal alanlarda da kapsamlı bir emeklilik, tıbbi sigorta ve bakım sigortası sistemi uygulanmalıdır. Kırsal nüfusun toplam nüfusun yaklaşık % 40’ını oluşturduğu düşünöldüğünde, kırsal alanlarda kurumsal hale gelmiş emeklilik, sağlık ve bakım sigortasının bir gereklilik olduğu görölmektedir (World Bank, 2018:1). Bu süreçte 2015 yılında kaldırılan ve On Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (2016-2020) boyunca uygulanması hedeflenen tek çocuk uygulamasının sürekli hale getirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca yaşlanan nüfus karşısında sistem destek oranlarını arttırmaktan ve yeniden değerleme oranlarını düşürmekten öte, kayıt dışı istihdam ile mücadele edilmeli ve sosyal güvenlik sistemine olan güven arttırılmalıdır. Bu düzenlemelerle Çin gelişmiş ülkeler gibi yaşlılar ülkesi haline gelmeden önce yaşlanan nüfusun sosyal güvenlik sistemi için bir sorun olmaktan çıkarılması hedeflenmelidir. Aksi takdirde Çin’de zaten sorunlu bir alan olarak nitelendirilen sosyal güvenlik sistemine bir diğer sorun olarak yaşlı nüfus da eklenecektir.

KAYNAKÇA

- ALPER, Y., DEĞER, . ve SAYAN, S. (2012). 2050’ye Doğru Nüfus Bilim ve Yönetim: Sosyal Güvenlik(Emeklilik) Sistemine Bakış, TÜSİAD Yayınları, Yayın No: TÜSİAD/T/2012/11/535, İstanbul.
- ASPALTER, C. (2001). “Welfare State Systems in Japan and China: Past Changes and Future Challenges”, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1732875, (30.04.2019).
- BIELECKI, M., GORAUS, K., HAGEMEJER, J. ve TYROWICZ, J. (2016). “Decreasing fertility vs increasing longevity: Raising the retirement age in the context of ageing processes”, *Economic Modelling*, 52: 137-138.
- BLOOM, D.E., CANNING, D. ve SEVILLA, J. (2003). “The Demographic Dividend A new Perspective on the Economic Consequences of Population Change”, Published by RAND.
- CHEN, Q., EGGLESTON, K. ve LI, L. (2012). “Demographic Change, Intergenerational Transfers, and the Challenges for Social Protection Systems in the People’s Republic of China”, (Ed.) PARK, D., LEE, S.H. ve MASON, A., *Aging, Economic Growth and Old-Age Security in Asia*, Edward UK Elgar Publishing-Asia Development Bank, UK.
- CHEN, T. ve TURNER, J. A. (2014). “Extending Social Security Coverage to the Rural Sector in China”, *International Social Security Review*, Vol. 67: 49-70.
- CHEN, T. ve TURNER, J. A. (2015). “Fragmentation in Social Security Old-Age Benefit Provision in China”, *Journal of Aging & Social Policy*, 27: 17-122.
- CHINA LABOUR BULLETIN (2019). “China’s Social Security System”, <https://clb.org.hk/content/china%E2%80%99s-social-security-system>, (01.07.2019).
- CHINADAILY EUROPE (2016a). “New Regulation to Enhance Social Security Fund Management”, http://europe.chinadaily.com.cn/business/2016-03/29/content_24153792.htm, (25.06.2016).

- CHINADAILY EUROPE (2016b) “China’s Social Security Fund Posts Higher Investment Return”, (evrimii): http://www.chinadaily.com.cn/business/2016-03/26/content_24110401.htm, (25.06.2016).
- DEWEN, W. (2010). “Can Social Security Boost Domestic Consumption in the People’s Republic of China?”, Asian Development Bank Institute.
- DORFMAN, M. C., HOLZMANN, R., O’KEEFE, P., WANG, D., SIN, Y. ve HINZ, R. (2013). China's Pension System: A Vision, World Bank Publications, USA.
- DUR, V. (2014). “Dünya Bankası’nın Ulusal Sosyal Güvenlik Reformlarına Etkisi”, Sosyal Gvence Dergisi, Sayı:6: 5-27.
- EBBERS, H., HAGENDİJK, R. ve SMORENBERG, H. (2011). “China’s Pension System”, Positioning Paper, https://www.researchgate.net/publication/241417370_China's_Pension_System, (31.07.2019).
- FELDSTEIN, M. (1999). “Social Security Pension Reform in China”, China Economic Review, 10: 102-103.
- FENG, J., HE, L. ve SATO, H. (2011). “Public Pension and Household Saving: Evidence from Urban China”, Journal of Comparative Economics, 39: 470-485.
- GILES, J., WANG, D. ve PARK, A. (2013). “Expanding Social Insurance Coverage in Urban China”, Policy Research Working Paper, The World Bank Development Research Group.
- GZEL, A. ve OKUR, A.R. (2004). Sosyal Güvenlik Hukuku, Beta yayınları, İstanbul.
- HARPER, S. (2015). “The Challenges of Twenty-First-Century Demography”, (Ed.) TORP, C., Challenges of Aging Pensions, Retirement and Generational Justice, Palgrave Macmillan, United Kingdom.
- HUANG, X. (2013). “The Politics of Social Welfare Reform in Urban China: Social Welfare Preferences and Reform Policies”, Journal of Chinese Political Science, Vol:18: 61-85.
- HUKOU REFORM (2016). “Hukou Reform Chronology”, <http://hukoureform.wordpress.com/chronology/>, (01.12.2016).
- IMF (2015). “People’s Republic of China”, IMF Country Report, Report No: 15/234.
- ISSA (2013). “Social Security Programs Throughout the World: Asia, and the Pasific, 2012”, <https://www.ssa.gov/policy/docs/progdsc/ssptw/2012-2013/asia/ssptw12asia.pdf>, (10.05.2015).
- JACKSON, R. ve NAKASHIMA, K. (2009). China’s Long March to Retirement Reform The Graying of the Middle Kingdom Revisited, Washington, Center for Strategic & International Studies (CSIS).
- JIANGE, L. (2005). “Social Security Reform in China: Issues and Options”, <https://economics.mit.edu/files/691>, (10.05.2015).
- JIAYAN, Z. (2014). “Development of Elderly Care Insurance in China from the Perspective of Public Policy”, International Journal of Business and Social Science, Vol:5, No:10(1): 86-91.
- KAYE, C., HUANG, R., TRIOLA, J., NG, S., WIEST, R., LE, Q., JIA, J. ve HAN, R. (2012). “From Silver to Gold How Insurers Can Capitalize on Aging in China”, The Boston Consulting Group-Swiss Re.
- KETTUNEN, P., KUHNLE, S. ve REN, Y. (2014). “The Development and Diffusion of Welfare Systems and Policies in Nordic Countries and China”, (Ed.) KETTUNEN, P., KUHNLE, S. ve REN, Y. Reshaping welfare institutions in China and the Nordic countries, NordWel Studies in Historical Welfare State Research, Helsinki.
- KUZUOĞLU, U. (2016). “in’de Sosyal Politikalar”, http://www.spf.boun.edu.tr/content_files/pdf/Cin-SosyalPolitika.pdf, (07.09.2016).

- LEGISLATIVE ASSEMBLY OF NEW BRUNSWICK (2015). “What is Demography and Why Is it Important?”, <https://www.gnb.ca/legis/business/committees/previous/reports-e/demog/what-e.asp>, (3 Eylül 2015).
- LI, S. ve LIN, S. (2015). “Population Aging and China’s Social Security Reform”, *Journal of Policy Modeling*, September 2015: 1-31.
- LI, Z. (ty.). “The Basic old-age insurance of China: Challenges and Countermeasures”, <http://pensionreform.ru/files/70002/ZHEN%20Li.%20The%20Basic%20old-age%20insurance%20of%20China%20Challenges%20and%20Countermeasures.pdf>, (10.07.2019).
- LI, Z.H. ve SHANG, K. (2015). “The Enlightenment of Long Term Care Service in Developed Countries to China: Take Germany and Singapore as an Example”, *Studies in Sociology of Science*, Vol:6, No:5: 57-64.
- LIANG, Z., APPLETON, S. ve SONG, L. (2016). “Informal Employment in China: Trends, Patterns and Determinants of Entry”, IZA DP No. 10139.
- LINPING, X., YIPING, L., XIUQIANG, M., HONG, M. ve GUOHONG, L. (2015). “Microsimulation Model of Medical Insurance Reform for Government Employees and Workers in China”, In *Modelling Our Future: Population Ageing, Health and Aged Care*, March 9: 249-251.
- LIU, T. ve SUN, L. (2016). “Pension Reform in China”, *Journal of Aging & Social Policy*, Vol. 28, No:1: 15-28.
- MAGNANI, R. ve DUWICQUET, V. (2013). “The Effect of Population Ageing on The World Economic Evolution”, Augur Project Europe and The World 2030.
- MIDDLE EAST INSURANCE REVIEW (2016). “China: Govt to start long-term care insurance pilot scheme”, <http://www.meinsurancereview.com/News/View-NewsLetterArticle?id=36432&Type=eDaily>, (28.07.2016).
- NATIONAL BUREAU OF STATISTICS OF CHINA (2019b). “China Statistical Yearbook 2018-Basic Statistic for Social Insurance”, <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2018/indexeh.htm>, (10.07.2019).
- NATIONAL BUREAU OF STATISTICS OF CHINA (2019c). “China Statistical Yearbook 2018-Revenue, Expenses and Balance of Social Insurance”, <http://www.stats.gov.cn/english/Statisticaldata/AnnualData/>, (10.07.2019).
- NATIONAL BUREAU OF STATISTICS OF CHINA, (2019a). “China Statistical Yearbook 2018-Life Expectancy at Birth”, <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2018/indexeh.htm>, (20.07.2019).
- OECD, (2019). “Pensions at a Glance 2019 How does ITALY compare?”, 27 November 2019.
- OKTAY, F. (2017). İN Yeni Büyük Güç ve Değişen Dünya Dengeleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Genel Yayın: 3870, I. Basım, İstanbul.
- PAI, Y. (2006). “Comparing Individual Retirement Accounts in Asia: Singapore, Thailand, Hong Kong and PRC”, *Social Protection Discussion Paper World bank*, No:0609.
- PENSION FUNDS (2016). “China”, <http://www.pensionfundsonline.co.uk/content/country-profiles/china/105>, (05.04.2016).
- QIONG, Z. (2015). “The Path of Chinese Long-term Care Insurance System”, *Studies in Asian Social Science*, Volume:2, No:2: 23-27.
- ROTHSCHILD, V. (2019). “China’s Pension System Is Not Aging Well”, <https://thediplomat.com/2019/03/chinas-pension-system-is-not-aging-well/>, (26.07.2019).
- SARAÇ, H. (1997). *Ekonomik ve Sosyal Boyutuyla İslâm’da Nüfus Politikası*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Yayın No:254, Ankara.

- SCHEIDEL, W. (2006). "Population and Demography", <https://www.princeton.edu/~pswpc/pdfs/scheidel/040604.pdf>, (04.08.2019).
- SCHMIDT, S. (2012). "China - A Welfare State? The Development of the Welfare Effort in a multi-dimensional Context", BA Thesis, Twente University, Holland.
- SETTLES, B. H., SHENG, X., ZANG, Y., ZHAO, J. (2008). "The One Child Policy and Its Impact on Chinese Families".
- SHA, Y. (2007.). "China's Social Security System-Present Status and Issues", NLI Research Institute, Tokyo.
- SHI, Q. (ty.). "Reforms and challenges of the social security system", <http://press-files.anu.edu.au/downloads/press/p214371/pdf/ch18.pdf>, (10.07.2019).
- SHI, S-J ve MOK, K-H. (2012). "Pension privatisation in Greater China: Institutional Patterns and Policy Outcomes", *International Journal Of Social Welfare*, 21: 30-45.
- SIN, Y. (2005). "Pension Liabilities and Reform Options for Old Age Insurance", IMF Working Paper.
- SONG, Z., STORESLETTEN, K., WANG, Y. ve ZİLİBOTTİ, F. (2012). "Sharing High Growth Across Generations: Pensions and Demographic Transition in China", UBS Center Working Paper Series Working Paper No:1.
- TRINH, T. (2006). "China's Pension System Caught Between Mounting Legacies and Unfavourable Demographics", *Deutsche Bank Research Current Issues China Special*, February 17.
- UNITED NATIONS (2016a). "Definition of The Indicator of Population Ageing", <http://www.un.org/esa/population/publications/worldageing19502050/pdf/95annexi.pdf>, (06.02.2016).
- UNITED NATIONS (2016b). "Changing Balance Between Age Groups", <http://www.un.org/esa/population/publications/worldageing19502050/pdf/81chapteriii.pdf>, (06.02.2016).
- UNITED NATIONS (2018a). "Old-age dependency ratio by major areas, region and countries 1950-2015", <http://esa.un.org/unpd/wpp/DVD/>, (30.10.2018).
- UNITED NATIONS (2018b). "Child dependency ratio by major areas, region and countries 1950-2015", <http://esa.un.org/unpd/wpp/DVD/>, (30.10.2018).
- UNITED NATIONS (2019a). "World Population Prospects 2019 Percentage male and female population by broad age group, major area, region and country, 1950-2050", <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/>, (30.06.2019).
- UNITED NATIONS (2019b). "Crude birth rate by major area, region and country (1950-2050), (births per 1000 population)", <http://esa.un.org/unpd/wpp/DVD/>, (10.09.2019).
- UNITED NATIONS (2019c). "Crude death rate by major area, region and country (1950-2050), (death per 1000 population)", <http://esa.un.org/unpd/wpp/DVD/>, (10.07.2019).
- UNITED NATIONS (2019d). "Life expectancy at birth (male-female-both sexes combined) by region, subregion and country, 1950-2050 (years)", <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Mortality/>, (30.06.2019).
- UNITED NATIONS (2019e). "World Population Prospects: The 2019 Revision Percentage of population by broad age group, major area, region and country, 1950-2050", <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/>, (26.07.2019).
- UNITED NATIONS (2019f). "Potential support ratio (15-64/65+) by major area, region and country", <http://esa.un.org/unpd/wpp/DVD/>, (10.07.2019).
- UNITED NATIONS ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS (2001). *Sustainable Social Structures in a Society for All Ages*, United Nations Publications, New York.

- UNITED NATIONS ECONOMIC AND SOCIAL COMMISSION FOR ASIA AND PASIFC (2015). “Long-term Care of Older Persons in China”, <https://www.unescap.org/sites/default/files/SDD%20Working%20Paper%20Ageing%20Long%20Term%20Care%20China%20v1-2.pdf>, (10.01.2019).
- UNITED NATIONS ECONOMIC AND SOCIAL COMMISSION FOR ASIA AND THE PACIFIC (ty.) “Long-term Care for Older Persons in China”, Social Development Division Working Papers Series.
- VLAD, R. ve MĂDĂLÎNA, R. (2012). “The Impact of Ageing Population on the Social Security Budget: Case Study for Brazil, China, Germany, Japan, and the United States”, Bucharest Academy of Economic Studies, Budgetary Research Review, Vol. 4 (1): 3-37.
- WANG, L., BÉLAND, D. ve ZHANG, S. (2014). “Pension Fairness in China”, China Economic Review, 28: 25- 36.
- WILLIAMSON, J. B. ve SHEN, C. (2004). “Do Notional Defined Contribution Accounts Make Sense as Part of the Old-Age Security Mix for China?”, Journal of Aging & Social Policy, Vol. 16, (4): 39-57.
- WILLIAMSON, J. B., PRICE, M. ve SHEN, C. (2012). “Pension policy in China, Singapore, and South Korea: An assessment of the potential value of the notional defined contribution model”, Journal of Aging Studies, 26: 79-89.
- WORLD BANK (2018). “Rural population (% of total population) – China”, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS?locations=CN>, (05.03.2020).
- WORLD BANK (2019a). “Population Ages 0-14, 15-64, 65+ (% of Total Population), <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.0014.TO.ZS?locations=CN>, (20.07.2019).
- WORLD BANK (2019b). “Life expectancy at birth, total (years)”, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN?locations=CN>, (20.07.2019).
- YANG, D.U. ve MEIYAN, W. (2010). “Demographic Ageing and Employment in China”, ILO Employment Working Paper, Working Paper No:57.
- YE, L. (2011). “Demographic Transition, Developmentalism and Social Security in China”, Social Policy&Administration, Vol:45, No:6: 678-693.
- YUN, Z. (2014). “China’s Social Security: Development and Prospects-Based on Research Methods of Social Systems”, International Journal of Business and Social Science, Volume:5, No:7(1): 109-113.
- YUMURTACI, A. (2017). Demografik Değişimin Sosyal Güvenlik Sistemlerine Etkileri: Karřılařtırılmalđ Ülke Örnekleri (Almanya, Çin, İtalya, Japonya ve Türkiye), Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YÜCEşAHİN, M.M. (2011). “Küresel Bir Süreç Olarak Demografik Dönüşüm: Mekânsal Bir Değerlendirme”, Coğrafi Bilimler Dergisi, 9 (1): 11-27.
- ZENG, Y., HESKETH, H. (2016). “The Effects of China’s Universal Two-child Policy”, Lancet, October 15, 388(10054): 1930-1938, doi:10.1016/S0140-6736(16)31405-2.
- ZEXIN, G., ESTRADA, M.A.R., HASSAN, M.A.B.G., LEE, M. (ty.). “The Development of the Social Security in China (1949-2019)”.
- ZHANG, Z., LUO, Y. ve ROBINSON, D. (2019). “Who Are the Beneficiaries of China’s New Rural Pension Scheme? Sons, Daughters, or Parents?”, Int. J. Environ. Res. Public Health, (16), 1-16, doi:10.3390/ijerph16173159.